

Bruxelles, den 9.11.2016
COM(2016) 715 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

2016-meddelelse om EU's udvidelsesstrategi

{ SWD(2016) 360 final }
{ SWD(2016) 361 final }
{ SWD(2016) 362 final }
{ SWD(2016) 363 final }
{ SWD(2016) 364 final }
{ SWD(2016) 365 final }
{ SWD(2016) 366 final }

I. INDLEDNING

I november 2015 fremlagde Europa-Kommissionen en strategi på mellemlang sigt for EU's udvidelsespolitik, så den dækkede Kommissionens mandatperiode. Den blev godkendt af Rådet i december 2015. I denne meddelelse gøres der status over fremskridtene med gennemførelsen af denne strategi, og der drages konklusioner og fremsættes anbefalinger med hensyn til bestemte udvidelseslande og visse tematiske spørgsmål.

EU står fortsat over for store udfordringer på forskellige fronter. Der er flere kriser, som vil kunne destabilisere forholdene, ikke kun i Europa, men også globalt. EU's tiltrækningskraft på udvidelseslandene er i et vist omfang blevet påvirket af den økonomiske afmatning og en del skepsis over for det europæiske projekt.

Samtidig er det sådan, at den klare udsigt til EU-medlemskab, således som det konstant er blevet bekræftet af alle medlemsstaterne, fortsat fremmer omstilling og forankrer stabiliteten og sikkerheden i landene i Sydøsteuropa. Derfor er en troværdig udvidelsesproces, der bygger på strenge og fair betingelser, fortsat et uundværligt redskab til at styrke disse lande og hjælpe dem i deres modernisering gennem politiske og økonomiske reformer i overensstemmelse med tiltrædelseskriterierne.

Udvidelsespolitikken frembringer fortsat resultater, og reformerne skrider frem i de fleste lande, selv om det ikke sker i lige hurtigt alle steder. I betragtning af hvor komplekse de nødvendige reformer er, er det en langsigtet proces, og der er stadig visse strukturelle svagheder, navnlig på centrale områder vedrørende retsstat og økonomi.

Hvad angår Tyrkiet, var det på baggrund af topmødet mellem EU og Tyrkiet den 29. november 2015 og den efterfølgende erklæring fra EU og Tyrkiet af 18. marts 2016 muligt at opnå en betydelig mindskelse af de irregulære migrationsstrømme og mere generelt at puste nyt liv i forbindelserne mellem EU og Tyrkiet. Den 15. juli blev de demokratiske institutioner og samfundet som helhed rystet af et voldeligt kupforsøg i Tyrkiet, som EU straks fordømte på det kraftigste.

Det er fortsat afgørende, at udvidelseslandene fortsat forpligter sig til at overholde reglen om "grundprincipperne først". Kommissionen vil fortsat koncentrere sin indsats om retsstatsprincippet, herunder sikkerhed, grundlæggende rettigheder, demokratiske institutioner og reform af den offentlige forvaltning samt økonomisk udvikling og konkurrenceevne. Disse områder er afgørende for at opfylde Københavns- og Madridkriterierne for medlemskab. Det er fortsat afgørende, at civilsamfundet og de interesserede parter mere generelt kommer til at spille en stærkere rolle.

Samtidig er det vigtigt at anerkende, at tiltrædelsesforhandlingerne ikke er – og aldrig har været – et mål i sig selv. De indgår som led i en mere omfattende proces med modernisering og reformer. Udvidelseslandenes regeringer skal iværksætte de nødvendige reformer mere helhjertet og aktivt og virkelig optage dem på deres politiske dagsorden — ikke fordi EU anmoder om det, men fordi det er bedst for deres borgere. Den offentlige støtte til fremtidige udvidelser vil afhænge af kandidatlandenes forberedelsesniveau. Derfor vil reformerne under selve processen for tiltrædelse af EU også bidrage til at øge tilliden hos borgerne, både i EU's medlemsstater og i kandidatlandene.

II. GENNEMFØRELSEN AF UDVIDELESSTRATEGIEN FRA 2015

a) Retsstatsprincippet

Der er generelt gjort bestræbelser for at modernisere den retlige ramme og infrastruktur og sikre en bedre uddannelse af dommere og anklagere. I juli vedtog Albaniens parlament enstemmigt en række forfatningsændringer, som udgør grundlaget for en vidtgående og bred reform af retsvæsenet. Serbien har vedtaget omfattende handlingsplaner på retsstatsområdet, som danner grundlag for arbejdsprogrammet for reformer inden for kapitel 23 og 24.

Imidlertid sker fremskridtene med oprettelsen af fungerende og uafhængige retssystemer fortsat langsomt, og de fleste lande står fortsat over for problemer med manglende effektivitet og utilstrækkelig uafhængighed og ansvarlighed. I Tyrkiet er retssystemets uafhængighed blevet undermineret af omfattende ændringer i de højere retsinstansers strukturer og sammensætning samt vedvarende pression mod dommere og anklagere. Afskedigelsen af en femtedel af dommerne og anklagerne efter kupforsøget den 15. juli udgør endnu en vigtig udfordring for retsvæsenets generelle funktion. I den tidligere jugoslaviske republik Makedonien er de alvorlige problemer, der kom frem i forbindelse med aflytningssagen, stadig ikke blevet håndteret tilfredsstillende.

I de seneste år har alle landene styrket deres rammer for bekæmpelse af **korruption** og **organiseret kriminalitet**. Der er oprettet nye institutioner – f.eks. det montenegriske antikorrupsionsagentur – og gjort en væsentlig indsats for at fremme specialiseringen, både i politiet og inden for retsvæsenet. Trods disse bestræbelser er der fortsat flere lande i regionen, hvor der er tydelige symptomer på statslig korruption i forskellige grader. Virksomheder, institutioner eller magtfulde privatpersoner benytter ulovlig praksis for at påvirke og forme politikker, lovgivning og økonomi, så det passer deres egne interesser. Den politiske vilje til at bekæmpe korruption har ikke udmøntet sig i konkrete resultater. Derfor bør der nu mere end nogensinde før fokuseres på at etablere en overbevisende og vedvarende resultatliste på disse områder på grundlag af effektive og upartiske efterforskninger, retsforfølgninger og retsafgørelser i sager på alle niveauer. Der er behov for større gennemsigtighed i forbindelse med offentlige udbud. Resultaterne af bekæmpelsen af organiseret kriminalitet bør omfatte andet og mere end kun individuelle sager. Myndighederne skal seriøst begynde at optrevle kriminelle netværk og konfiskere aktiver, bl.a. ved hjælp af mere ambitiøse og effektive redskaber som f.eks. udvidet konfiskation af aktiver og systematisk brug af finansielle efterforskninger. Indsatsen for at bekæmpe ulovlig handel med skydevåben bør optrappes. De fremskridt, der inden for de seneste år er gjort med at bekæmpe menneskehandel, varierer. Der skal gøres en større indsats for at sikre tilpasningen til den relevante gældende EU-ret og sørges for en effektiv gennemførelse af forebyggelsesforanstaltninger og beskyttelse af og bistand til ofre.

Terrorisme og radikalisering udgør fortsat en trussel mod sikkerheden i EU og udvidelseslandene. Tyrkiet har været særlig hårdt ramt af flere store dødbringende terrorangreb i det seneste år. Fænomenet med, at krigere fra både EU og udvidelseslandene slutter sig til oprørsgrupper, navnlig i Syrien og Irak, og den sikkerhedstrussel, de kan udgøre, når de vender tilbage, vil sandsynligvis også være ved de kommende år. Udvidelseslandene har ændret deres strafferet og antiterrorlovgivning og har således væbnet sig med mere robuste redskaber til at bekæmpe disse fænomener. Flere af dem har også vedtaget nye strategier og handlingsplaner til bekæmpelse af terrorisme, således at man bevæger sig væk fra en rent retshåndhævende tilgang og nu også fokuserer på forebyggelse og bekæmpelse af radikalisering. Der skal dog gøres mere for at bekæmpe radikaleringen i tredjelande, især inden for uddannelse og gennem en bedre kontrol af udenlandsk finansiering, der fremmer

radikale budskaber. EU er i færd med at udvide sit antiradikaliseringensnetværk til også at omfatte udvidelseslandene, således at de får adgang til god praksis i EU hvad angår bekæmpelse af radikaliserings. Udvidelseslandene bør fortsat gøre brug af Europol som formidler for samarbejde om terrorbekæmpelse.

b) Grundlæggende rettigheder

De grundlæggende rettigheder er fortsat i vid udstrækning indskrevet i lovgivningen i udvidelseslandene. I de vestlige Balkanlande er der fortsat mangler i praksis, men situationen er generelt set stabil. I Tyrkiet har der været i tilbagegang på dette område, og der ses ofte betydelige mangler i den praktiske gennemførelse. Efter kupforsøget i juli blev der erklæret undtagelsestilstand, og derefter er der blevet truffet vidtrækkende foranstaltninger, som indskrænker de grundlæggende rettigheder. I kølvandet på kupforsøget har der været påstande om mange alvorlige krænkelse af forbuddet mod tortur og mishandling og af de proceduremæssige rettigheder. Det er nødvendigt, at Tyrkiet sikrer, at landet i egen interesse har et effektivt fungerende upartisk system med domstolsprøvelse af påståede menneskerettighedskrænkelser. Kommissionen ser positivt på tilsagnet fra de tyrkiske myndigheder i denne henseende og opfordrer indtrængende Tyrkiet til at gøre det lettere for internationale organisationer at overvåge de efterfølgende rettergange.

Ytrings- og mediefriheden giver fortsat anledning til særlig bekymring i de fleste udvidelseslande, om end i forskellig grad. Situationen med manglende fremskridt på dette område, som man allerede har konstateret i de seneste to år, er ikke blevet bedre og er i visse tilfælde blevet forværret. Hvad angår ytringsfriheden er situationen forværret betydeligt i Tyrkiet, navnlig som følge af anholdelser og retsforfølgning af journalister på grundlag af terroranklager og lukning af en bred vifte af medier. I de vestlige Balkanlande har man fortsat kunnet konstatere ubehørig politisk indblanding i public service radio- og TV-virksomheders arbejde, uigennemsigtig offentlig finansiering af medierne og intimidering af journalister. For at tage fat om disse spørgsmål vil Kommissionen, idet der bygges videre på Speak Up!-konferencerne, lancere det nye begreb med "mediedage" i regionen for at udvide spektrummet af de medierelaterede spørgsmål, der behandles, til at omfatte ikke kun ytringsfrihed som sådan, men mediemarkedernes funktion, konkurrenceforvridninger og spørgsmål i relation hertil, f.eks. finansiering og reklamemarkeder.

Diskrimination og fjendtlighed over for sårbare grupper, bl.a. på grund af seksuel orientering eller kønsidentitet, er fortsat et alvorligt problem. Det er nødvendigt, at der gøres en yderligere indsats for at sikre ligestilling mellem kvinder og mænd, herunder bekæmpelse af vold i hjemmet og kønsbaseret vold, og sikre kvinder lige muligheder, især på arbejdsmarkedet. Barnets rettigheder, herunder udviklingen af børnebeskyttelsessystemer, og effektive politikker til støtte for personer med handicap, skal styrkes. Den vanskelige situation for romaerne er stort set uændret, og romaerne er, særlig i de vestlige Balkanlande, fortsat ofre for diskrimination og social udstødelse. De politiske rammer for romaernes integration er på plads i alle udvidelseslandene, men regeringerne er nødt til at styrke deres bestræbelser for at gennemføre de eksisterende forpligtelser og tildele de nødvendige ressourcer på centralt og lokalt plan.

I mange udvidelseslande har man endnu ikke fuldt ud etableret en effektiv beskyttelse af personoplysninger samt solide systemer til at sikre de proceduremæssige rettigheder.

c) Migration

Migrationskrisen har været et af de vigtigste emner på den politiske dagsorden i det seneste år. Det viste fortsat udvidelsespolitikens strategiske relevans i regionen. EU har reageret med en omfattende og rettighedsorienteret indsats. Den reelle lukning af den vestbalkanske rute fra de berørte landes side sammen med EU's og Tyrkiets erklæring af 18. marts har ført til klare praktiske resultater, idet antallet af irregulære migranter og asylansøgere, der søger at nå de græske øer, er faldet betydeligt, fra flere tusinde om dagen til mindre end 100 pr. dag i gennemsnit. Dette har også ført til et kraftigt fald i antallet af omkomne på havet. Tyrkiet har fortsat gjort en stor indsats for at give husly til over 2,7 mio. flygtninge fra især Syrien og Irak, bl.a. ved at udvide lovgivningen om midlertidig beskyttelse og give flygtninge adgang til arbejdsmarkedet. Det har også styrket grænseforvaltningen og øget patruljeringen ved sine lande- og søgrænser. EU-faciliteten for flygtninge i Tyrkiet iværksættes hurtigt og bidrager med konkret støtte til personer i nød. Det samlede beløb, som tildeles under faciliteten, ligger nu på 2,2 mia. EUR, hvoraf der er indgået kontrakter for 1,2 mia. EUR og 677 mio. EUR er blevet udbetalt. Serbien og den tidligere jugoslaviske republik Makedonien har bidraget væsentligt til forvaltningen af migrationsstrømmene. Siden sommeren 2015 har disse to mest berørte vestbalkanske lande modtaget humanitære bistand fra EU samt yderligere bistand under førtiltrædelsesinstrumentet til støtte for deres positive og konstruktive bestræbelser for at hjælpe flygtninge og migranter på deres territorier.

Migranterne har dog fortsat deres bestræbelser på at nå frem til destinationer i Europa. Visse udvidelseslande har været nødt til hurtigt at tilpasse både deres retlige og institutionelle rammer og deres infrastruktur for at håndtere migrationskrisen. Der er brug for yderligere støtte til den administrative kapacitet og håndhævelseskapaciteten i alle lande, især til at håndtere krisesituationer. Det er fortsat nødvendigt, at politiet og de retlige aktører fortløbende griber ind mod migrantsmuglere, bl.a. via et proaktivt samarbejde og udveksling af oplysninger med partnerlande.

For at mindske migrationspresset på både EU og udvidelseslandene er man ved at iværksætte yderligere instrumenter. Foruden faciliteten for flygtninge i Tyrkiet bidrager *EU's regionale trustfond som reaktion på den syriske krise* og pagterne med Jordan og Libanon til at give syriske flygtninge uddannelse og beskæftigelse og forbedre deres velfærd og livsmuligheder, samtidig med at de forbliver i regionen. Der er også blevet iværksat særlige støtteforanstaltninger og humanitær bistand til fordel for det vestlige Balkan.

I øjeblikket er statsborgerne fra fem udvidelseslande omfattet af visumliberalisering, når de rejser til EU. Tyrkiet og Kosovo* har gjort betydelige fremskridt med at opfylde kravene i køreplanerne for visumliberaliseringen i 2016, hvilket har gjort det muligt for Kommissionen at foreslå Rådet og Europa-Parlamentet at ophæve visumkravet også for disse lande, når de resterende benchmarks nås.

d) Fungerende demokratiske institutioner og reform af den offentlige forvaltning

Velfungerende **demokratiske institutioner** er fortsat en stor udfordring i en række lande. De nationale parlaments vigtige demokratiske rolle skal være forankret i den politiske kultur. I Tyrkiet var kupforsøget i juli et direkte angreb mod landets demokratiske valgte institutioner som sådan. I betragtning af den alvorlige trussel, der blev rettet mod de demokratiske institutioner, var den hurtige reaktion på denne trussel legitim.

---

* Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med UNSCR 1244/1999 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

Ikke desto mindre rejser det store omfang og den kollektive karakter af de foranstaltninger, der er truffet siden kupforsøget, en række meget alvorlige spørgsmål. Ophævelsen i maj af et stort antal parlamentsmedlemmers immunitet er ligeledes et alvorligt problem.

I de vestlige Balkanlande hæmmes parlamenternes arbejde ofte af boykotter. Selv om nogle boykotter er blevet hævet, er det politiske miljø stadig splittet. Den enighed, der i juli blev opnået i den tidligere jugoslaviske republik Makedonien om gennemførelsen af Pržino-aftalen fra sidste år, udgør grundlaget for afholdelsen af det tidlige parlamentsvalg i december 2016. Oppositionens boykotning og obstruktion af den parlamentariske aktivitet, bl.a. med tilfælde af vold, er fortsat i Kosovo. Den parlamentariske kontrol undergraves ofte af utilstrækkelig rapportering fra regeringens side, svage parlamentarisk udvalgsstrukturer og overdreven brug af parlamentariske hasteprocedurer. Mens valget som sådan stort set gennemføres uden større hændelser, er der alvorlige mangler, bl.a. med hensyn til forvaltningen af valget og den politiske indblanding i medierne, som påvirker integriteten i processen forud for valget og i selve valgprocessen. Valgafholdelse ses ofte fortsat som en mulighed for at opnå politisk kontrol over den generelle administration, herunder uafhængige institutioner.

Fremskridtene med **reformen af den offentlige forvaltning** har været ujævne. I Tyrkiet kan man endnu ikke vurdere, hvilke virkninger de mange nylige afskedigelser vil få for professionalismen og effektiviteten i den offentlige forvaltning. De fleste vestlige Balkanlande har gjort fremskridt med at indføre strategier for reformer af den offentlige forvaltning og reformprogrammer for forvaltningen af de offentlige finanser, men mangler endnu at sikre gennemførelsen og bæredygtigheden på lang sigt. Politiseringen af den offentlige tjeneste giver fortsat anledning til bekymring. Selv om lovgivningen om den offentlige tjeneste er af nyere dato, benyttes der regelmæssigt undtagelser, især ved udnævnelser og afskedigelser af højtstående embedsmænd. Kvaliteten af udformningen af politikker og udarbejdelsen af retsakter svarer ikke til tilgangen i EU's dagsorden for bedre lovgivning. Lovgivning, offentlige politikker og større investeringer forberedes ofte uden tilstrækkelige konsekvensanalyser og interne og offentlige høringer.

I de fleste lande er den statslige forvaltnings struktur stadig kompleks og sikrer ikke tilstrækkelig ansvarlighed. Borgernes ret til god forvaltning, adgang til oplysninger og administrative retlige procedurer skal sikres bedre. Indførelsen af e-forvaltningstjenester er fortsat en prioritet, idet det er en afgørende faktor for at opnå gennemsigtighed, hurtighed og konsekvens i de offentlige tjenester. Mange lande har gjort fremskridt med vedtagelse af moderne lovgivning om generelle administrative procedurer, men retssikkerheden kun kan sikres, når de indbyrdes modstridende særlige administrative procedurer i den sektorspecifikke lovgivning er fjernet. Landene skal stadig finde en passende balance mellem det centrale, regionale og lokale forvaltningsniveau, som på optimal vis støtter gennemførelsen af reformer og leveringen af tjenesteydelser til borgerne.

e) **Økonomi**

Den økonomiske situation er gradvist blevet bedre i de vestlige Balkanlande med større vækst, højere investeringer og flere nye arbejdspladser i den private sektor. Alle udvidelseslandene står dog over for store strukturelle økonomiske og sociale udfordringer, med lav effektivitet i de offentlige forvaltninger og høj arbejdsløshed. Især er ungdomsarbejdsløsheden fortsat foruroligende høj. Der er behov for forbedringer af infrastruktur og uddannelsessystemer. Forværringen af den offentlige gældskvote i regionen er aftaget og vil i visse lande endog kunne standses som følge af en velkommen finanspolitisk konsolidering.

Mangelen på attraktive beskæftigelsesmuligheder indenlands tvinger mange mennesker til at migrere. Samtidig hæmmer de betydelige tilstrømninger af pengeoverførsler fra migranter i udlandet motivationen til at søge beskæftigelse inden for de enkelte lande.

I forbindelse med EU-rammen til støtte for økonomisk styring opfordres alle kandidatlande og potentielle kandidatlande til at forelægge et årligt økonomisk reformprogram (ERP). ERP'erne indeholder mellemsigtede makroøkonomiske fremskrivninger og budgetplaner for de næste tre år samt en liste over prioriterede strukturreformforanstaltninger med sigte på at fremme konkurrenceevne og inklusiv vækst. ERP-processen har bidraget til at fokusere regeringernes opmærksomhed på at håndtere de mest hastende behov for strukturelle reformer og forbedre koordineringen. De konkrete resultater af disse reformbestrebelse mangler endnu at trænge igennem i folks liv. Der er behov for at styrke de interesserede parters kendskab til de politiske retningslinjer og deres engagement i gennemførelsen deraf.

EU og Tyrkiet fremskyndte deres forberedelser af forhandlingerne om en modernisering og udvidelse af toldunionen mellem EU og Tyrkiet, som har et betydeligt, endnu ikke udnyttet potentiale. Kommissionen er i færd med at udarbejde et udkast til forhandlingsdirektiver, der skal forelægges inden udgangen af 2016.

Investeringsklimaet i mange lande påvirkes negativt af de vedvarende svagheder på retsstatsområdet og tegnene på statslig korrupsion, navnlig hvad angår uafhængige og effektive retssystemer, den inkonsekvente håndhævelse af konkurrencereglerne, en svag forvaltning af de offentlige finanser samt hyppige ændringer af tilladelser og skatter og afgifter, som øger risikoen for korrupsion. Dette er i særlig grad problematisk for de vestlige Balkanlande på baggrund af de mangelfulde rammer for virksomhedsledelse, de små og fragmenterede nationale markeder, den ufuldstændige privatisering og den begrænsede regionale handelsintegration. I Tyrkiet er den økonomiske vækst blevet styrket, men erhvervs-klimaet er fortsat blevet forringet, og økonomien er stadig sårbar over for finansiel uvished, ændringer i de globale investorers tillid og fortsatte politiske risici. Den forværrede sikkerhedssituation har medført en markant nedgang i turistsektoren.

I betragtning af den betydning, retsstaten har for den økonomiske styring, vil Kommissionen lægge særlig vægt på forbindelserne mellem disse to søjler i tiltrædelsesprocessen.

f) Regionalt samarbejde

Impulserne via initiativet med de seks Vestbalkanlande (WB6), navnlig vedrørende EU's dagsorden for konnektivitet og "Berlinprocessen", har fortsat bidraget til at øge det regionale samarbejde og dermed den politiske stabilisering og de økonomiske muligheder. På grundlag af resultaterne af tidligere topmøder blev der i Paris i juli 2016 gjort yderligere fremskridt med dagsordenen for konnektivitet, idet der bl.a. blev indgået en aftale om at skabe et regionalt marked for elektricitet og fokusere mere på bedre energieffektivitet og øget anvendelse af vedvarende energi. Via regionale initiativer som f.eks. den sydøsteuropæiske samarbejdsproces har man fortsat kunnet fremme stabiliseringen og samarbejdet. Landene har også indledt samarbejde på nye områder, navnlig gennem oprettelsen af det regionale kontor for ungdomssamarbejde (RYCO) og aftalen om at iværksætte en ny pilotordning for udveksling af unge tjenestemænd. De vestlige Balkanlande er også blevet enige om handelsfremmende foranstaltninger og har iværksat foranstaltninger for at liberalisere den regionale samhandel yderligere. Endelig vil det ud fra den praktiske gennemførelse af konnektivitetsprojekter blive vurderet, hvordan samarbejde fungerer. Det haster nu med at få lanceret det fysiske arbejde for at give borgerne et håndgribeligt bevis for de direkte fordele. For så vidt angår transport- og energiprojekter er det dog nødvendigt at fremskynde

gennemførelsen af de konnektivetsreformforanstaltninger, der blev aftalt i 2015 på WB6-topmødet i Wien.

Gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde er vigtige elementer i stabiliserings-, associerings- og udvidelsesprocessen. Der har været løbende kontakter og øget samarbejde på bilateralt og regionalt niveau, også på følsomme områder som f.eks. krigsforbrydelser, savnede personer, flygtnings tilbagevenden, organiseret kriminalitet og politisamarbejde. Naboskabsforbindelserne forbedres fortsat gennem regionale samarbejdsinitiativer. Samtidig er det væsentligt, at der sikres et mere ansvarligt politisk lederskab og en yderligere indsats hen imod forsoning for at fremme stabiliteten og skabe et klima, der kan medvirke til at overvinde historisk betingede problemer. Udtalelser, som påvirker forholdet til nabolandene i negativ retning, bør undgås.

Der skal gøres en yderligere indsats for at bilægge bilaterale tvister mellem udvidelseslande og i forhold til medlemsstaterne. Bilaterale problemer skal tages op af de berørte parter så tidligt som muligt og bør ikke bremse associeringsprocessen, som skal være baseret på de fastlagte betingelser. Resultaterne på dette område har været begrænsede. Det er nødvendigt at gøre hurtigere fremskridt i normaliseringen af forbindelserne mellem Serbien og Kosovo. Hvad angår den tidligere jugoslaviske republik Makedonien, er det fortsat en prioritet, at der opretholdes gode naboskabsforbindelser og bl.a. findes en forhandlingsbaseret og gensidigt acceptabel løsning på navneproblemet i FN-regi. Det vil være særdeles positivt, om der gøres fremskridt i de FN-ledede drøftelser om en løsning på Cypernsørgsmålet. For at lette yderligere fremskridt på dette område skal Tyrkiet opfylde sin forpligtelse til at gennemføre tillægsprotokollen fuldt ud og gøre fremskridt med normaliseringen af forbindelserne med Republikken Cypern. Det vil kunne sætte nyt skub i tiltrædelsesprocessen. Kommissionen opfordrer også til at undgå enhver form for trussel eller handling, som hæmmer gode naboskabsforbindelser og en mindelig løsning af tvister. Kommissionen understreger alle EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder. Dette omfatter bl.a. retten til at indgå bilaterale aftaler og til at udforske og udnytte naturlige ressourcer i overensstemmelse med EU-retten og international ret, inklusive FN's havretskonvention.

III. JUSTERING AF UDVIDELSESPAKKEN

a) Indførelse af den justerede rapporteringsmetode på nye områder

I 2015 indførte Kommissionen en række ændringer af rapporteringsmetoden. Målet var at gøre vurderingerne endnu skarpere, øge pakkens anvendelighed som en kilde til information og vejledning for alle interesserede parter og skabe større gennemsigtighed i udvidelsesprocessen, således at det tydeligere fremgår, hvor landene generelt står. Rapporterne har fået større fokus på den aktuelle situation for tydeligere at vise, hvor landene står i deres respektive forberedelser til at opfylde kriterierne for medlemskab; de indeholder mere vejledning om, hvad landene bør fokusere på i det kommende år, og også mere ensartede rapporterings- og vurderingsskalaer, således at der kan foretages en direkte sammenligning af landene. Disse ændringer afspejler tydeligere, at den europæiske integrationsindsats i udvidelseslandene bør føre til et støt og gennemgribende proces med politiske og økonomiske reformer, og at den ikke bør opfattes som et snævert sæt tekniske forhandlinger.

Den justerede metode er blevet yderligere udvidet i 2016, så den dækker mere end de pilotområder, der var omfattet i 2015¹. Den omfatter nu også områder med tilknytning til økonomisk udvikling (frie varebevægelser, konkurrence, transport, energi) samt visse dele af kapitel 24 (migration, grænsekontrol, asyl og bekæmpelse af terrorisme) samt miljø og klimaændringer. I denne gradvise udvidelse af metoden tages der hensyn til behovet for at sikre en passende sekvensering af reformerne og det fortsatte behov for at fokusere på grundprincipperne. Den nye metode vil blive udbygget yderligere i 2018.

De harmoniserede vurderingsskalaer har øget gennemsigtigheden og gjort det nemmere at sammenligne rapporterne. For at opnå endnu mere præcise resultater er vurderingen af den aktuelle situation blevet finjusteret yderligere, idet der, hvis det er hensigtsmæssigt, gøres brug af mellemtrin på hvert andet trin mellem de eksisterende niveauer.

b) Revideret rapportering om de økonomiske kriterier

På grundlag af sidste års ændringer af rapporteringen om de økonomiske kriterier har Kommissionen finjusteret sin metode og tilpasset de underkriterier, der indgår i de to økonomiske tiltrædelseskriterier. Formålet med denne justering er at sikre, at udvidelseslandene vil være økonomisk klare til medlemskab og kan bidrage til EU's konkurrenceevne og stabilitet, når de bliver medlemmer.

De reviderede underkriterier fokuserer på de væsentligste økonomiske mangler i de nuværende udvidelseslande, såsom deres svage erhvervs klimaer med begrænset adgang til finansiering, høje arbejdsløshedstal, dårlige uddannelsesresultater og lave niveauer for innovation og regional konnektivitet. De giver mulighed for en mere fokuseret analyse af manglerne i markedernes funktion og svaghederne i konkurrenceevnen. Den nye fokusering er også afpasset bedre efter de økonomiske reformprogrammer og bidrager dermed til at give udvidelseslandene klarere vejledning til at høste fordelene ved tættere integration med EU inden tiltrædelsen og i sidste ende opfylde de økonomiske kriterier.

c) Fra efteråret til foråret – tidsplanen for den nye pakke

Kommissionen planlægger at flytte vedtagelsen af den årlige udvidelsespakke fra det traditionelle tidspunkt i efteråret til et nyt tidspunkt i foråret. Det vil betyde, at den næste pakke ikke vil blive vedtaget i oktober/november 2017, men i foråret 2018. Rådets efterfølgende konklusioner vil derefter kunne vedtages på samlingen i Rådet (almindelige anliggender) i juni. Den nye tidsplan vil gøre det muligt for Kommissionen at afstemme rapporteringsperioden med kalenderåret, hvilket er det normale grundlag for indsamling af statistiske data. Dette er gentagne gange blevet foreslået af udvidelseslandene.

Den nye tidsplan for pakken vil også gøre det muligt for Kommissionen at afstemme sin rapporteringscyklus for pakken med cyklussen for de økonomiske reformprogrammer. Dermed vil de økonomiske grundprincipper for udvidelsespolitikken få større vægt, samtidig med at der sikres en stærkere sammenhæng mellem pakken og ERP-processen, og denne proces gives større synlighed.

---

¹ Retsstaten og grundlæggende rettigheder (retsvæsenets funktionsmåde, korruption, organiseret kriminalitet, ytringsfrihed), økonomiske kriterier, reform af den offentlige forvaltning og tre kapitler med tæt tilknytning til disse grundprincipper (offentlige indkøb, statistikker, finanskontrol).

IV. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

På grundlag af ovenstående analyse og vurderingerne af landene i landeoversigterne i bilaget fremsætter Kommissionen følgende **konklusioner** og **anbefalinger**:

I

1. EU's udvidelsespolitik er fortsat en strategisk investering i **fred, sikkerhed, velstand og stabilitet** i Europa. Den bygger på strenge, men fair betingelser og princippet om egen fortjeneste og fremmer fortsat omstilling og modernisering i partnerlandene i en generelt set vanskelig kontekst. Det er i EU's egen interesse, at der opnås stabilisering via en sådan omstilling.
2. Kommissionens fokus på "**grundprincipperne først**" har ført til konkrete resultater, og reformprocesserne skrider frem overalt, selv om det ikke sker lige hurtigt alle steder. I betragtning af hvor komplekse de nødvendige reformer er, er det en langsigtet proces, og der er stadig visse svagheder på en række centrale områder. Der er behov for reformer på områderne retsstaten, grundlæggende rettigheder, demokratiske institutioner og reform af den offentlige forvaltning samt inden for økonomien, og det er nødvendigt, at de valgte institutioner viderefører disse reformer til gavn for deres egne borgere. De økonomiske reformer og styrkelsen af retsstaten frembringer gensidigt forstærkende fordele.
3. Samarbejdet med Tyrkiet og landene på de vestlige Balkanlande har været et vigtigt element i håndteringen af **migrationskrisen**, som flere lande spiller en konstruktiv rolle i. EU støtter de hårdest ramte lande, først og fremmest Tyrkiet, i deres bestræbelser på at hjælpe og beskytte flygtninge og migranter.
4. **Gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** er vigtige elementer i udvidelses- og stabiliserings- og associeringsprocessen. Der er behov for en yderligere indsats for at bilægge bilaterale tvister, som ikke må forsinke tiltrædelsesprocessen. WB6-samarbejdet i de vestlige Balkanlande spiller fortsat en vigtig rolle i denne sammenhæng, også inden for rammerne af Berlinprocessen.

II.

5. **Tyrkiet:** Tyrkiet er en central partner for Den Europæiske Union. EU fordømte kraftigt det mislykkede kupforsøg den 15. juli som et direkte angreb på de demokratiske principper og udtrykte sin fulde støtte til og solidaritet med det tyrkiske folk og dets demokratiske institutioner. Efter det mislykkede kupforsøg blev der den 20. juli erklæret undtagelsestilstand i Tyrkiet i tre måneder. Den er siden blevet forlænget med yderligere 3 måneder.

Forbindelserne mellem EU og Tyrkiet står over for de samme langsigtede muligheder og udfordringer som inden den 15. juli. Imidlertid har de vidtrækkende foranstaltninger, der er truffet efter kupforsøget, yderligere øget en række afgørende udfordringer med hensyn til respekten for de grundlæggende rettigheder i landet, herunder navnlig ytringsfriheden, retten til en retfærdig rettergang og iagttagelsen af retfærdige procedurer. Der er konstateret en yderligere tilbagegang med hensyn til ytringsfriheden og retsvæsenets funktionsmåde. Situationen i den sydøstlige del af landet er stadig en af de mest kritiske udfordringer. Landet har oplevet en fortsat meget alvorlig forværring af sikkerhedssituationen, efter at arbejdet med at søge at løse det kurdiske spørgsmål brød sammen i juli 2015, og er blevet ramt af flere store dødbringende terrorangreb, der tilskrives PKK og Daesh. EU har understreget, at antiterrorforanstaltninger skal stå i et rimeligt forhold til formålet og respektere menneskerettighederne. Bestræbelserne på at

finde en politisk løsning på det kurdiske spørgsmål bør genoptages hurtigst muligt. EU er alvorligt bekymret over anholdelsen af adskillige af HDP's parlamentsmedlemmer på grundlag af anklager om påstået støtte til terroraktiviteter.

I betragtning af det omfang og den kollektive karakter af de foranstaltninger, der er truffet siden juli, har EU opfordret Tyrkiet til som kandidatland at overholde de højeste standarder for retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. Der er givet klare tilsagn fra de tyrkiske myndigheder i denne henseende. Kommissionen opfordrer indtrængende Tyrkiet til at opfylde dem fuldt ud, bl.a. gennem international overvågning af tilbageholdelser, rettergange og procedurer efter kupforsøget. EU er fast besluttet på at arbejde sammen med et demokratisk, inklusivt og stabilt Tyrkiet for at håndtere de fælles udfordringer. Dog skal retsstatsprincippet, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder respekteres under alle omstændigheder, og parlamentet og alle de kræfter, der er repræsenteret i landets demokratiske institutioner, skal kunne varetage deres forfatningsmæssige rolle fuldt ud. Hvad angår de fornyede overvejelser om at fremsætte et lovforslag i parlamentet om at genindføre dødsstraffen, minder EU om, at entydig forkastelse af dødsstraf er et grundlæggende element i gældende EU-ret og en central international forpligtelse, som Tyrkiet har forpligtet sig til at overholde.

EU og Tyrkiet har uddybet deres forbindelser på centrale områder af fælles interesse, således som det blev vedtaget på topmødet mellem EU og Tyrkiet den 29. november 2015. Der er blevet afholdt politiske dialoger på højt plan og dialoger på højt plan om energi og økonomi. Tyrkiet har fortsat gjort en enestående indsats for at give husly til over 2,7 millioner flygtninge fra Syrien og Irak. Samarbejdet med EU om migration blev intensiveret efter erklæringen fra EU og Tyrkiet af 18. marts 2016. I kombination med andre foranstaltninger, der er blevet truffet, har dette ført til et drastisk fald i antallet af dødsfald på havet og en betydelig reduktion af antallet af flygtninge og irregulære migranter fra Tyrkiet til Grækenland. Tyrkiet har i de seneste år gjort væsentlige fremskridt med at opfylde benchmarkene i køreplanen for visumliberalisering. Kommissionen har fremsat et forslag om at ophæve visumkravet på betingelse af, at Tyrkiet opfylder de resterende benchmarks. I tiltrædelsesprocessen blev der åbnet endnu to kapitler i henholdsvis november 2015 og juni 2016. Dette omfatter også forberedende arbejde vedrørende tre andre kapitler og den løbende ajourføring af screeningrapporterne vedrørende de centrale kapitler 23 og 24. De to parter har videreført arbejdet med at undersøge mulighederne for en opgradering af toldunionen. Tyrkiet er som medlem af NATO, G20, OSCE og Europarådet en aktiv international aktør. Tyrkiet er fortsat aktiv i den internationale koalition i kampen mod Daesh og er en vigtig partner i regionen.

Tyrkiet bør også rette op på makroøkonomiske ubalancer, gennemføre yderligere strukturreformer og forbedre erhvervsklimaet, navnlig i den følsomme fase efter det mislykkede kupforsøg.

Endelig er det, i tråd med Rådets og Kommissionens holdning gennem de seneste år, nu vigtigt, at Tyrkiet hurtigt opfylder sin forpligtelse til i fuld udstrækning at gennemføre tillægsprotokollen og skaber fremskridt, der kan normalisere forbindelserne med Republikken Cypern. Kommissionen glæder sig over parternes tilsagn i forbindelse med de FN-ledede drøftelser om en løsning. Det er nu vigtigt, at der gøres yderligere fremskridt med disse drøftelser. For at lette sådanne fremskridt er Tyrkiets konkrete tilsagn om og bidrag til en sådan samlet løsning meget vigtige. EU er rede til at respektere betingelserne for en løsning, der er i tråd med de principper, som Unionen er baseret på.

6. **Montenegro:** Der er gjort fremskridt med forhandlingerne om tiltrædelse af EU. Parlamentsvalget i oktober 2016 blev gennemført med væsentligt reviderede retlige rammer og generelt på en mere deltagelsesbaseret og gennemsigtig måde. Forholdene var konkurrenceprægede og præget af generel respekt for de grundlæggende frihedsrettigheder. Det forventes, at de relevante nationale myndigheder hurtigt og på gennemsigtig vis undersøger påståede proceduremæssige uregelmæssigheder, de anholdelser, der har fundet sted, og den midlertidige lukning af to mobile kommunikationsplatforme. De retlige rammer på retsstatsområdet er i det store og hele fuldstændige, og de institutionelle rammer er på plads. Hele retsstatssystemet skal nu føre til flere resultater, navnlig for at forbedre resultatlisten med hensyn til bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet. Fremskridtene med kapitlerne vedrørende retsstaten, i form af konkrete resultater, især hvad angår bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, vil fortsat vil være afgørende for det generelle tempo for tiltrædelsesforhandlingerne. Montenegros finanspolitiske situation er blevet forringet, og de voksende offentlige gælds niveauer er en udfordring for den finanspolitiske holdbarhed. Montenegro bør som en prioritet træffe foranstaltninger for at begrænse de løbende udgifter og forbedre indtægtsopkrævningen. Det bør også mindske de negative incitamenter til at arbejde og udvikle menneskelig kapital og en konkurrencedygtig eksportorienteret industri. I december 2015 modtog Montenegro en invitation til at blive medlem af NATO, hvilket er et vigtigt skridt.
7. **Serbien:** Efter det tidlige parlamentsvalg i april blev Serbiens tiltrædelse af EU sat som et prioriteret mål i det nye serbiske regeringsprogram. Serbien har taget vigtige skridt i retning af dette mål, hvilket har ført til, at de første fire kapitler i tiltrædelsesforhandlingerne er blevet åbnet, bl.a. vedrørende retsstaten og normaliseringen af forbindelserne med Kosovo. Det generelle tempo for EU-tiltrædelsesforhandlingerne vil især afhænge af, om der gøres holdbare fremskridt på disse to områder. Serbien er nødt til at styrke sit engagement i dialogen med Kosovo, herunder gennemførelsen af alle aftaler. Kommissionen ser frem til at åbne yderligere kapitler i den kommende periode.

De økonomiske reformer giver resultater og bør videreføres med særlig vægt på omstrukturering af statsejede virksomheder og offentlige forsyningsvirksomheder. Serbiens ledende rolle i regionen medvirker til at forbedre de regionale bånd og bevare stabiliteten i området. Serbien er blevet berørt af migrationskrisen og har spillet en aktiv og konstruktiv rolle og samarbejdet med nabolandene og medlemsstaterne, samtidig med at landet har håndteret blandede migrationsstrømme.

8. **Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien:** De seneste år har været præget af fortsat politisk krise. De demokratiske institutioners funktion og centrale samfundsområder påvirkes stadigvæk af bekymrende spørgsmål vedrørende korruption af statsapparatet. Det er nødvendigt, at landet gennemfører Pržino-aftalen fuldt ud, navnlig ved at sikre en troværdig valgproces i forbindelse med det tidlige parlamentsvalg i december. Den særlige anklagemyndigheds bestræbelser for at skabe juridisk ansvarlighed skal støttes, og parlamentet bør fastlægge det politiske ansvar for aflytningerne og deres indhold. Der er stadig behov for betydelige fremskridt med hensyn til den konkrete gennemførelse af de hastende reformprioriteter. Den makroøkonomiske stabilitet bør fortsat opretholdes, og især bør det offentlige underskud kontrolleres mere omhyggeligt, og de offentlige udgifters gennemsigtighed og gennemførelse bør forbedres. Med udgangspunkt i de seneste fremskridt i gennemførelsen af de tillidsskabende foranstaltninger med Grækenland skal der tages afgørende skridt til løsning af "navnespørgsmålet". Landet er blevet berørt af migrationskrisen og har samarbejdet med

nabolandene og medlemsstaterne, samtidig med at det har håndteret blandede migrationsstrømme.

De seneste positive skridt i forbindelse med Pržino-aftalen giver de politiske ledere en reel mulighed for endelig at overvinde den langvarige krise og tackle systemiske spørgsmål. På den baggrund er Kommissionen rede til at opretholde sin henstilling om at indlede tiltrædelsesforhandlinger med den tidligere jugoslaviske republik Makedonien. Dette skal dog være betinget af, at der gøres fremskridt med gennemførelsen af Pržino-aftalen, navnlig afholdelsen af troværdige parlamentsvalg og væsentlige fremskridt i gennemførelsen af de hastende reformprioriteter.

9. **Albanien:** Albanien har gjort konstante fremskridt i retning af at opfylde de fem nøgleprioriteter for indledningen af tiltrædelsesforhandlinger. I juli 2016 blev der med enstemmighed vedtaget visse central forfatningsændringer, hvormed der blev lanceret en dybdegående og omfattende reform af retssystemet. Denne proces vil omfatte en grundig reevaluering af dommere og anklagere. Reformen af den offentlige forvaltning er fortsat blevet konsekvent gennemført. Arbejdet hen imod etableringen af en solid resultatliste over proaktive efterforskninger, retsforfølgninger og domfældelser i bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet er blevet videreført. De grundlæggende rettigheder er fortsat generelt set respekteret i landet.

På baggrund af ovenstående fremskridt med hensyn til at opfylde nøgleprioriteterne og de konkrete fremskridt i gennemførelsen af reformen af retsvæsenet, navnlig reevalueringen af dommere og anklagere (*sikkerhedsgodkendelse*), anbefaler Kommissionen, at der indledes tiltrædelsesforhandlinger med Albanien.

10. **Bosnien-Hercegovina:** Bosnien-Hercegovina har gjort fremskridt med prioriteterne i forbindelse med reformprocessen, navnlig hvad angår reformdagsordenen. På dette grundlag har Rådet anmodet Kommissionen om at udarbejde en udtalelse om ansøgningen om medlemskab. Den betydelige EU-orienterede reformindsats bør opretholdes for at tage fat på de dybt rodfæstede strukturelle problemer, som har bremset landets udvikling, bl.a. på det socioøkonomiske område. Det er fortsat en prioritet at styrke retsstaten og den offentlige forvaltning i overensstemmelse med de europæiske standarder på alle forvaltningsniveauer og at forbedre samarbejdet mellem alle niveauer yderligere. Den vedtagne koordineringsmekanisme vedrørende EU-anliggender skal gennemføres for at sætte landet i stand til at håndtere udfordringerne i forbindelse med EU-integrationsprocessen, bl.a. hvad angår vedtagelsen af de nødvendige landsdækkende strategier. Protokollen om tilpasning af stabiliserings- og associeringsaftalen, som blev paraferet i juli 2016, skal undertegnes.
11. **Kosovo:** Kommissionen hilser ikrafttrædelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA) af 1. april 2016 velkommen, idet den fastlægger omfattende rammer for tættere politiske og økonomiske forbindelser mellem EU og Kosovo. Kosovo har gjort vigtige fremskridt med at opfylde kravene i køreplanen for visumliberalisering, således at Kommissionen kunne fremsætte et formelt forslag i maj 2016 om at ophæve visumkravet på betingelse af, at de to resterende krav — at ratificere en grænseaftale med Montenegro og fortsat styrke sin resultatliste i kampen mod organiseret kriminalitet og korruption — opfyldes. Det parlamentariske arbejde er blevet negativt påvirket af en grundlæggende obstruktion fra forskellige politiske partiers side.

Det er nødvendigt, at de politiske aktører søger at overvinde den langvarige politisk fastlåste situation og bane vej for en løsning på de mange reformudfordringer, der ligger forude, især hvad angår retsstaten og behovet for strukturelle økonomiske reformer til at tackle den store arbejdsløshed. Der er udarbejdet en europæisk reformdagsorden til støtte

for den nødvendige gennemførelse af SAA. Kosovo har opfyldt de resterende internationale forpligtelser i relation til oprettelsen af specialiserede afdelinger og en specialiseret anklagemyndighed til at undersøge påstande om internationale forbrydelser i forbindelse med Kosovo-konflikten. EULEX's mandat er blevet forlænget indtil juni 2018. Kosovo skal styrke sit engagement i dialogen med Serbien, herunder gennemførelsen af alle aftaler.

V. BILAG

1. Resuméer af konklusionerne i rapporterne

2. Nøgletal

BILAG 1 – Resuméer af konklusionerne i rapporterne

Tyrkiet

Et militært kupforsøg i løbet af natten den 15. juli førte til, at 241 mennesker blev dræbt og 2 196 såret. Det lykkedes for den tyrkiske regering at overvinde kupforsøget, med støtte fra hele det tyrkiske politiske spektrum og samfundet. Tyrkiets Store Nationalforsamling afholdt symbolsk en ekstraordinær samling allerede den 16. juli og vedtog en erklæring, som blev godkendt af alle partier i parlamentet. Regeringen tilskrev Gülenbevægelsen tilrettelæggelsen af kupforsøget.

EU fordømte omgående og kraftigt kupforsøget, som udgjorde et direkte angreb på demokratiet i Tyrkiet som sådan, og gentog sin fulde støtte til landets demokratiske institutioner.

Den 20. juli blev der erklæret undtagelsestilstand i tre måneder i hele Tyrkiet, og den blev forlænget med yderligere tre måneder den 3. oktober. Der er blevet indført betydelige lovgivningsmæssige ændringer ved dekret. Tyrkiet meddelte Europarådet, at der forelå en undtagelse fra forpligtelsen til at sikre en række grundlæggende rettigheder, der er beskyttet af den europæiske menneskerettighedskonvention. Efter kupforsøget fandt der meget omfattende suspensioner, afskedigelser, anholdelser og tilbageholdelser sted i relation til påståede forbindelser til Gülenbevægelsen og deltagelse i kupforsøget. Foranstaltningerne har påvirket hele samfundet og især ramt retsvæsenet, politiet, militæret, de offentligt ansatte, lokale myndigheder, akademikere, lærere, advokater, medierne og erhvervslivet. Mange institutioner og private virksomheder er blevet lukket og deres aktiver er blevet beslaglagt eller overført til offentlige institutioner.

I kølvandet på foranstaltningerne efter kupforsøget opfordrede EU myndighederne til at overholde de højeste standarder for retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder. Selv om der bør eksistere et forhold baseret på tillid og loyalitet mellem tjenestemænd og staten, og der kan træffes foranstaltninger for at sikre dette, bør enhver påstand om forseelser fastslås via gennemsigtige procedurer i hvert enkelt tilfælde. Det individuelle strafferetlige ansvar kan kun fastslås med fuld respekt for magtens tredeling, domstolenes fulde uafhængighed og alle personers ret til en retfærdig rettergang, bl.a. gennem effektiv adgang til advokatbistand. Tyrkiet bør sikre, at enhver foranstaltning kun træffes, i det omfang det er strengt påkrævet af situationen, og i alle tilfælde respekterer kriteriet om nødvendighed og proportionalitet. Europarådet er i færd med at undersøge de foranstaltninger, der er truffet under undtagelsestilstanden. Tyrkiet bør straks følge anbefalingerne fra menneskerettighedskommissæren ved Europarådet i oktober 2016.

Hvad angår de **politiske kriterier**, var parlamentet før kupforsøget gået i gang med en omfattende lovgivningsmæssig dagsorden for at gennemføre regeringens ambitiøse reformhandlingsplan for 2016 og de lovgivningsmæssige krav i køreplanen for visumliberalisering. Flere vigtige retsakter, der er vedtaget vedrørende retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder, er imidlertid ikke i overensstemmelse med de europæiske standarder, f.eks. loven om databeskyttelse. Det lovgivende arbejde præges fortsat af politisk konfrontation. Vedtagelsen i maj af en lov, der giver mulighed for at ophæve immuniteten for et stort antal parlamentsmedlemmer, og de efterfølgende tilbageholdelser og anholdelser i november af flere HDP-parlamentsmedlemmer, herunder de to medformænd, giver anledning til alvorlig bekymring.

Situationen i den sydøstlige del af landet er stadig en af de mest kritiske udfordringer for landet. Tyrkiet har oplevet en fortsat meget alvorlig forværring af sikkerhedssituationen, som har resulteret i et stort antal dødsfald, efter at arbejdet med at søge at løse det kurdiske

spørgsmål brød sammen i juli 2015, og er blevet ramt af flere store dødbringende terrorangreb fra PKK's og Daesh' side. Myndighederne har videreført deres omfattende antiterror militær- og sikkerhedskampagne mod det kurdiske arbejderparti (PKK), der fortsat figurerer på EU's liste over terrororganisationer. Der er indberettet stadig flere alvorlige påstande om menneskerettighedskrænkelser og uforholdsmæssige brug af magt fra sikkerhedsstyrkernes side i den sydøstlige del af landet. Mange folkevalgte politikere og kommunale ledere i den sydøstlige del af landet er blevet suspenderet, fjernet fra deres embede eller anholdt under terrorrelaterede anklager, nogle af dem på grundlag af dekretter under undtagelsestilstanden efter kupforsøget. Imidlertid skal anti-terrorforanstaltninger være forholdsmæssige og respektere menneskerettighederne. Bilæggelsen af det kurdiske spørgsmål gennem en politisk proces er den eneste vej frem; forsoning og genopbygning er også centrale emner, som myndighederne skal håndtere.

Civilsamfundet har gjort, hvad det kunne for at forblive aktivt og deltage i det offentlige liv. De uafhængige civilsamfundsorganisationer deltager sjældent i lovgivningsarbejdet og den politiske beslutningstagning. Nogle af disses repræsentanter, herunder menneskerettighedsforkæmpere, er blevet tilbageholdt, og der har været troværdige påstande om intimidering. Et stort antal organisationer er blevet lukket som led i de foranstaltninger, regeringen har truffet efter kupforsøget, for påståede forbindelser til Gülenbevægelsen.

Tyrkiet er moderat forberedt med hensyn til reform af den offentlige forvaltning med et stærkt engagement i en åben og lydhør administration. Der har imidlertid været tilbageskridt med hensyn til den offentlige forvaltning og menneskelige ressourcer, navnlig efter kupforsøget. Den strukturelle indvirkning på den offentlige tjenestes funktion af de foranstaltninger, der er truffet efter kupforsøget, er endnu ikke blevet vurderet.

Tyrkiets retssystem befinder sig i en tidlig fase/har opnået et vist niveau af forberedelse. Der er konstateret tilbagegang i løbet af det seneste år, især med hensyn til retsvæsenets uafhængighed. De omfattende ændringer af de højere retsinstansers struktur og sammensætning giver anledning til alvorlig bekymring og er ikke i overensstemmelse med de europæiske standarder. Dommere og anklagere fjernes fortsat fra deres embeder og er i nogle tilfælde blevet arresteret på grund af påstande om sammensværgelse med Gülenbevægelsen. Denne situation blev yderligere forværret efter kupforsøg i juli, idet en femtedel af dommerne og anklagerne derefter blev afskediget og fik deres aktiver indefrosset. Det er nødvendigt, at retsvæsenet fungerer i et miljø, der sætter det i stand til at udføre sine opgaver på en uafhængig og upartisk måde, hvor den udøvende og lovgivende magt fuldt ud respekterer princippet om magtdeling. Under undtagelsestilstanden har Tyrkiet for visse overtrædelser forlænget varetægtsfængslingen til 30 dage uden domstolsadgang, hvilket strider mod Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, og en stor del af retsvæsenet er omfattet af disse foranstaltninger.

Landet har opnået et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af korruption. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Vedtagelsen af en ny strategi og handlingsplan for bekæmpelse af korruption er et skridt i den rigtige retning, selv om anvendelsesområdet fortsat er ret begrænset. Der er fortsat alvorlige mangler i de retlige rammer, og den udøvende magts indflydelse på efterforskningen og retsforfølgningen i forbindelse med højt profilerede korruptionssager giver fortsat anledning til alvorlig bekymring. Korruptionsindekset er fortsat højt.

Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Den institutionelle kapacitet er blevet øget, og der er vedtaget nye strategier og handlingsplaner. Der er dog ikke statistikker til rådighed om antallet af endelige domfældelser og andre vigtige indikatorer. Der gøres fortsat ikke tilstrækkeligt brug af finansielle

eftersforskninger. Der tils sig sjældent til forebyggende indefrysning af aktiver, og omfanget af konfiskerede aktiver er beskedent. I forbindelse med bekæmpelsen af terrorisme er der etableret en omfattende retlig ramme for finansiering af terrorisme. Antiterrorlovgivningen er ikke i overensstemmelse med gældende EU-ret hvad angår anvendelsesområde og definitioner, og anvendelsen heraf rejser alvorlige problemer vedrørende de grundlæggende rettigheder. Både straffelovgivningen og antiterrorlovgivningen bør bringes i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, uden at Tyrkiets kapacitet til at bekæmpe terrorisme dermed mindskes. Proportionalitetsprincippet skal overholdes i praksis.

Tyrkisk lovgivning omfatter visse generelle garantier for respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder, som skal forbedres yderligere. Håndhævelsen af de rettigheder, der følger af den europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, er endnu ikke sikret. I perioden lige efter kupforsøget blev der rapporteret mange påstande om alvorlige krænkelse af forbuddet mod tortur og mishandling og af de proceduremæssige rettigheder. Alle de foranstaltninger, der træffes, skal imidlertid være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og respekten for menneskerettighederne. Den nye lov om menneskerettigheds- og ligestillingsinstitutionen i Tyrkiet er et skridt i den rigtige retning. Den indeholder bestemmelser om forbud mod forskelsbehandling af en lang række grunde, men dækker ikke eksplicit seksuel orientering. Der er stadig behov for at vedtage en omfattende specifik lovgivning om bekæmpelse af forskelsbehandling. Der eksisterer et juridisk tomrum vedrørende menneskerettigheder, da den nye nationale menneskerettigheds- og ligestillingsinstitution endnu ikke er oprettet. Rettighederne for de mest sårbare grupper og personer, der tilhører mindretal, skal være tilstrækkeligt beskyttet. Kønsbaseret vold, forskelsbehandling, hadefulde udtalelser mod mindretallene, hadforbrydelser og krænkelse af menneskerettighederne for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transpersoner og interseksuelle (LGBTI) er fortsat en kilde til alvorlig bekymring.

Der har inden for det seneste år været en alvorlig tilbagegang hvad angår ytringsfriheden. Den selektive og vilkårlige anvendelse af lovgivningen, navnlig bestemmelserne om national sikkerhed og bekæmpelse af terrorisme, har en negativ indvirkning på ytringsfriheden. De igangværende og nye strafferetssager mod journalister, forfattere eller brugere af de sociale medier, inddragelsen af godkendelser, de mange arrestationer af journalister samt lukningen af adskillige medier efter kupforsøget i juli er meget foruroligende. Forsamlingsfriheden er fortsat alt for begrænset, både i lovgivningen og i praksis.

Tyrkiet har fortsat givet udtryk for sin støtte til forhandlingerne om en løsning af Cyperspørgsmålet mellem lederne af de to samfund og til de bestræbelser, der udfoldes af FN's generalsekretærs særlige rådgiver. Tyrkiets konkrete tilsagn om og bidrag til en sådan samlet løsning er stadig meget vigtige. Tyrkiet har dog endnu ikke opfyldt sin forpligtelse til at sikre, at tillægsprotokollen til associeringsaftalen gennemføres fuldt ud og uden forskelsbehandling, og har ikke fjernet alle hindringer for de frie varebevægelser, herunder hindringer for direkte transportforbindelser med Cypern. Der er ikke gjort fremskridt med normaliseringen af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. De konklusioner vedrørende Tyrkiet, der blev vedtaget af Rådet (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 11. december 2006 og godkendt af Det Europæiske Råd i december 2006, gælder fortsat. Det fremgår heraf, at forhandlingerne ikke vil blive åbnet for otte kapitlers² vedkommende i forbindelse med Tyrkiets restriktioner over for Republikken Cypern, og at

---

²Fri bevægelighed for varer, etableringsret og frihed til at udbyde tjenesteydelser, finansielle tjenesteydelser, landbrug og udvikling af landdistrikter, fiskeri, transportpolitik, toldunion og eksterne forbindelser.

ingen kapitler vil blive midlertidigt lukket, før Kommissionen bekræfter, at Tyrkiet har gennemført tillægsprotokollen til associeringsaftalen fuldt ud.

Tyrkiet er nødt til utvetydigt at forpligte sig til at opretholde gode forbindelser til sine nabolande, overholde internationale aftaler og finde en fredelig løsning på tvister i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt, herunder om nødvendigt ved hjælp af Den Internationale Domstol. I den forbindelse har EU endnu engang givet udtryk for alvorlig bekymring og indtrængende opfordret Tyrkiet til at undgå enhver form for trussel eller handling over for en medlemsstat eller enhver kilde til konflikt eller handling, som skader forholdet til nabolandene og forhindrer en mindelig bilæggelse af tvister.

For så vidt angår de **økonomiske kriterier** er den tyrkiske økonomi langt fremme og kan betragtes som en fungerende markedsøkonomi. Det store eksterne underskud gør stadig den tyrkiske økonomi sårbar over for finansiel uvished, ændringer i stemningen blandt globale investorer og politiske risici. Centralbanken har sænket rentesatserne, selv om inflationen fortsat ligger et godt stykke over det officielle mål. Erhvervs klimaet er fortsat blevet forringet som følge af målrettede aktioner mod kritiske medier og forretningsfolk og politiske modstandere gennem aktiv benyttelse af skattemyndighederne, enheden for økonomisk kriminalitet og domstolene. Gennemførelsen af de strukturreformer, der skal få markederne for varer, tjenester og arbejdskraft til at fungere bedre, er gået i stå. Overordnet set har der været tale om tilbagegang.

Tyrkiet har et godt niveau af forberedelse hvad angår evnen til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Der er gjort visse fremskridt på en række områder, navnlig gennem en yderligere liberalisering af energisektoren. Der er stadig betydelige problemer med hensyn til uddannelseskvaliteten. Der er også problemer med adgangen til uddannelse for piger. Den reale appreciering af liraen har mindsket økonomiens konkurrenceevne.

Med hensyn til **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** har Tyrkiet fortsat tilpasset sin lovgivning til EU-retten. Bestræbelserne er blevet videreført i et svagt tempo, med en positiv undtagelse for arbejdet vedrørende visumliberaliseringen. Tyrkiet er langt fremme inden for selskabsret, transeuropæiske net og videnskab og forskning, og det har opnået et godt niveau af forberedelse inden for områderne fri bevægelighed for varer, intellektuel ejendomsret, finansielle tjenesteydelser, erhvervs- og industripolitik, forbruger- og sundhedsbeskyttelse, toldunionen, eksterne forbindelser og finanskontrol. Tyrkiet er kun moderat forberedt med hensyn til offentlige indkøb, idet der stadig er vigtige mangler i tilpasningsarbejdet. Tyrkiet er også kun moderat forberedt med hensyn til statistikker og transportpolitik, hvor der er behov for en betydelig yderligere indsats på alle områder. Tyrkiet har kun opnået et vist niveau af forberedelse inden for miljø og klimaændringer, hvor man stadig mangler at fastlægge og gennemføre mere ambitiøse og bedre koordinerede politikker. Der skal på alle områder fokuseres mere på håndhævelse af lovgivningen, og på mange områder er det nødvendigt med betydelige yderligere fremskridt for at tilpasse lovgivningen til gældende EU-ret.

Montenegro

Med hensyn til de **politiske kriterier** blev der på grundlag af en politisk aftale om afholdelse af frie og retfærdige valg oprettet en "regering for vælgertillid" i maj måned. Trods den vedvarende polarisering af det politiske miljø har man vist sin evne til at finde kompromiser mellem regeringen og dele af oppositionen. Parlamentsvalget i oktober 2016 blev gennemført med væsentligt reviderede retlige rammer. Til trods for de tekniske forsinkelser og vanskelige

relationer mellem de ansvarlige institutioner blev valgforberedelser generelt gennemført på en mere deltagelsesbaseret og gennemsigtig måde. Valget blev afholdt under konkurrenceprægede forhold og var præget af generel respekt for de grundlæggende frihedsrettigheder. Det forventes, at de relevante nationale myndigheder hurtigt og på gennemsigtig vis undersøger påståede proceduremæssige uregelmæssigheder, de anholdelser, der har fundet sted, og den midlertidige lukning af to mobile kommunikationsplatforme. Der har ikke været nogen politisk opfølgning på det påståede misbrug af offentlige midler til partipolitiske formål (lydoptagelsesaffæren).

Montenegro er moderat forberedt med hensyn til reform af den offentlige forvaltning. Der er gjort visse fremskridt, navnlig med vedtagelsen af strategien for reform af den offentlige forvaltning for perioden 2016-2020, reformen af forvaltningen af de offentlige finanser, ikrafttrædelsen af den nye lov om løn og forenklingen af de administrative procedurer. Der er dog behov for stærk politisk vilje til effektivt at afpolitiserer den offentlige tjeneste og sikre en korrekt dimensionering af den statslige forvaltning.

Retssystemet er moderat forberedt. Montenegro har i løbet af rapporteringsperioden gjort visse fremskridt på dette område. Domstols- og anklagerådernes kapacitet er blevet forbedret. Imidlertid er de nye lovgivningsmæssige rammer for at øge uafhængigheden og ansvarligheden og forbedre kvalifikationerne i retsvæsenet og de etiske regler endnu ikke blevet gennemført fuldt ud. Foranstaltningerne for at mindske antallet af uafsluttede sager og procedurernes samlede varighed bør videreføres.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af korruption. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Antikorruptionsagenturet startede sit arbejde i 2016. Processen med institutionsopbygning er stort set fuldført. Alle institutioner bør udvise en mere proaktiv holdning med hensyn til varetagelsen af deres mandat. Trods de yderligere skridt, der er taget, er resultatlisten for vellykkede efterforskninger og domfældelser, navnlig i korruptionssager på højt niveau, og forebyggelse af korruption fortsat begrænset. Montenegro skal øge kapaciteten til at gennemføre finansielle efterforskninger og udarbejde en resultatliste for beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra kriminelle aktiviteter.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Der er gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til styrkelse af de retlige, forskriftsmæssige og institutionelle rammer. Der bør fortsat gøres en indsats for at forbedre resultatlisten med hensyn til sager om organiseret kriminalitet, navnlig hvad angår menneskehandel og hvidvaskning af penge, hvor resultaterne er begrænsede. Antallet af konstaterede mistænkelige banktransaktioner er fortsat lavt.

Montenegro har gennemført adskillige lovgivningsreformer for at opnå en yderligere tilpasning til EU's standarder og de internationale standarder for menneskerettigheder og sikre, at der er etableret passende mekanismer til at beskytte sårbare grupper mod forskelsbehandling. Gennemførelsen af lovgivningen er fortsat svag. Der er endnu ikke vedtaget ændringer af de overordnede lovgivningsmæssige rammer med henblik på at sikre en sammenhængende sanktionspolitik for krænkelse af menneskerettighederne. Det er nødvendigt at øge den institutionelle kapacitet yderligere. Minoriteten af romaer er fortsat den mest sårbare samfundsgruppe, som udsættes for den største forskelsbehandling på forskellige områder.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til ytringsfriheden, men der er ikke gjort yderligere fremskridt i det forløbne år. Antallet af sager om ærekrænkelser er fortsat højt, hvilket tyder på svage selvregulerende mekanismer samt udfordringer med at forstå mediernes rolle. Montenegro mangler fortsat at sikre en generel tilpasning til Den

Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. En af de kommercielle medievirksomheders lokaler er blevet beskadiget, og adskillige journalister blev overfaldet og truet fysisk og verbalt under de regeringsfjendtlige demonstrationer i oktober 2015. Der er ikke gjort fremskridt i opklaringen af sagerne om angreb på journalister. Der bør sikres gennemsigtighed og ikke-diskrimination i forbindelse med statslig annoncering i medierne. De reviderede etiske regler for journalister skal anvendes effektivt og ensartet i samtlige medier.

Montenegro har fortsat spillet en konstruktiv rolle i det regionale samarbejde. Det har ratificeret sine grænseaftaler med Bosnien-Hercegovina og Kosovo*.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, er Montenegro moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Der er gjort visse fremskridt for at styrke det finansielle markeds og arbejdsmarkedets funktion samt forbedre erhvervsklimaet. Investeringerne i infrastruktur og turisme understøtter den økonomiske aktivitet. Imidlertid giver den hurtigt voksende offentlige gæld og de store budgetunderskud, sammen med de store eksterne ubalancer og den høje arbejdsløshed, anledning til bekymring. Den kombinerede virkning af store offentlige investeringer i infrastruktur og flere nye dyre sociale udgiftsprogrammer udgør en udfordring for den finanspolitiske holdbarhed. Det er nødvendigt, at der straks træffes korrigerende foranstaltninger, således som det kræves i de politiske retningslinjer for de økonomiske reformprogrammer. Blandt de problemer, der skal håndteres, er der også de store eksterne ubalancer og den lave erhvervsfrekvens og fortsat lav kreditvækst i en kontekst med mange misligholdte banklån.

Montenegro er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i Unionen. Der er gjort visse fremskridt med at forbedre infrastrukturkvaliteten, energimarkedet og digitaliseringen af økonomien. Støtten til SMV'er er beskeden, men udvikles gradvis. Der kræves imidlertid stadig en betydelig indsats for at udvikle den menneskelige kapital og arbejde hen imod en konkurrencedygtig eksportorienteret industri.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, er der udført vigtigt arbejde med tilpasning til gældende EU-ret og forberedelse af gennemførelse deraf, og Montenegro er moderat forberedt med hensyn til mange kapitler som f.eks. fri bevægelighed for varer, offentlige indkøb, statistikker samt retfærdighed, frihed og sikkerhed. Montenegro har fortsat tilsluttet sig alle holdninger og erklæringer under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Montenegro befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne vedrørende fiskeri og budgetbestemmelser og finansielle bestemmelser og har opnået et vist niveau af forberedelse inden for miljø og klimaændringer. Der er gjort gode fremskridt på områderne fri bevægelighed for varer, landbrug og udvikling af landdistrikter, fødevarer sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, energi, miljø og klimaændringer, toldunionen, eksterne forbindelser og finanskontrol. Fremadrettet bør Montenegro navnlig fokusere på konkurrencepolitikken og den økonomiske og monetære politik. Det er fortsat en væsentlig udfordring for Montenegro at få styrket den administrative kapacitet til at sikre gennemførelsen af gældende EU-ret.

Serbien

Hvad angår de **politiske kriterier**, fandt det tidlige parlamentsvalg, der blev afholdt i april sammen med de regionale og lokale valg, sted i en rolig atmosfære. Der skal følges op på

---

* Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med UNSCR 1244/1999 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

anbefalingerne fra internationale observatører, bl.a. anbefalingerne om at sikre, at finansieringen af valgkampaner og registreringsproceduren er gennemsigtige. Serbiens tiltrædelse af EU er sat som et prioriteret mål i det nye serbiske regeringsprogram. Inddragelsen af parlamentet og interessepartier, herunder civilsamfundet, i tiltrædelsesprocessen er blevet styrket yderligere. Det er dog nødvendigt yderligere at styrke inklusiviteten, gennemsigtigheden og kvaliteten i lovgivningen og den effektive kontrol med den udøvende magt, og anvendelsen af hasteprocedurer bør begrænses. Der er behov for forfatningsmæssige reformer for at kunne gennemføre en tilpasning til EU-standarderne på visse områder. Der er plads til et forbedret samarbejde mellem de udøvende organer og de uafhængige regulerende institutioner.

Serbien er moderat forberedt med hensyn til reform af den offentlige forvaltning. Der er gjort gode fremskridt med vedtagelsen af reformen af forvaltningen af de offentlige finanser, strategier for e-forvaltning, reguleringsreformer og udformning af politikker samt ny lovgivning om administrative procedurer, lønninger i den offentlige sektor og lokale og regionale tjenestemænd. Det er nødvendigt, at Serbien gennemfører sine reformmål, afpolitiserer den offentlige sektor og gør ansættelses- og afskedigelsesprocedurerne mere gennemsigtige, især for højere lederstillinger.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i retssystemet. Der er taget visse skridt til at fremme et meritbaseret rekrutteringssystem og harmonisere retspraksis. Der er behov for yderligere tiltag for at håndtere politisk indflydelse. Kvaliteten og effektiviteten i retsvæsenet og adgangen dertil undermineres fortsat af en ulige arbejdsfordeling, en stor pukkel af uafsluttede sager og mangelen på et system med gratis retshjælp.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse inden for forebyggelse og bekæmpelse af korruption. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Det er fortsat nødvendigt, at der opnås meningsfulde resultater med bekæmpelsen af korruption. De institutionelle rammer fungerer endnu ikke således, at de på troværdig vis kan virke afskrækkende på korrupt adfærd. Der er behov for resultater for effektive efterforskninger, retsforfølgninger og domfældelser i korruptionssager, også på højt plan.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Der er gjort visse fremskridt med vedtagelsen af en ny politilov, omorganiseringen af indenrigsministeriet og indførelsen af den første trusselsvurdering for grov og organiseret kriminalitet (SOCTA) med anvendelse af Europols metodologi. Der skal stadig etableres troværdige resultater for bekæmpelsen af organiseret kriminalitet.

De retlige og institutionelle rammer for respekten for de grundlæggende rettigheder er på plads. Det er nødvendigt at sikre en ensartet gennemførelse i hele landet, også hvad angår beskyttelse af mindretal. Der er ikke gjort nogen fremskridt med at forbedre betingelserne for, at ytringsfriheden kan udøves fuldt ud; Serbien har på dette område opnået et vist niveau af forberedelse. Serbien var det første udvidelsesland, som indførte EU's indeks for ligestilling mellem mænd og kvinder. Der er behov for en yderligere løbende indsats for at forbedre situationen for de personer, der tilhører de mest diskriminerede grupper (romaer, lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede og interseksuelle personer, personer med handicap, personer med hiv/aids og andre socialt udsatte grupper).

Serbien har deltaget konstruktivt i regionale initiativer og arbejdet på at forbedre sine bilaterale forbindelser i en ånd af forsoning, opnå gode naboskabsforbindelser og skabe et klima, der kan bidrage til at løse udestående bilaterale spørgsmål og historisk betingede problemer. Undertegnelsen i juni af en fælles erklæring sammen med Kroatien med henblik på at løse visse bilaterale spørgsmål var en positiv udvikling. En sådan tilgang er afgørende for forsoning, fred og samarbejde i regionen og bør videreføres konsekvent.

Hvad angår **normaliseringen af forbindelserne med Kosovo**, har Serbien fortsat udvist vilje til at gennemføre de aftaler, der er opnået i forbindelse med den EU-støttede dialog. Fremskridtene på dette område har været begrænsede, bl.a. på grund af valgprocessen i Serbien og den interne situation i Kosovo. Imidlertid blev der i august 2016 skabt nyt momentum i bestræbelserne med starten på arbejdet med Mitrovicabroen og indførelsen af fri bevægelighed. Der er behov for en fortsat indsats for at gennemføre de aftaler, der allerede er opnået med Kosovo. De skridt, der er taget, vil kunne få positive og konkrete virkninger for hverdagen for borgerne i både Serbien og Kosovo.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, er Serbien moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Der er gjort gode fremskridt med at håndtere visse politiske svagheder, især med hensyn til budgetunderskuddet og omstruktureringen af offentligt ejede virksomheder. De økonomiske reformer har givet klare resultater med hensyn til vækstudsigterne og mindskelsen af de interne og eksterne ubalancer. Da den offentlige gæld stadig er høj, skal den finanspolitiske konsolidering videreføres. Man mangler stadig at få omstruktureret store statsejede forsyningsvirksomheder. Låneaktiviteten er ved at komme i gang igen, men de mange misligholdte lån er fortsat et problem. Arbejdsløsheden er stadig høj, især blandt unge. Visse retsstatssvagheder hæmmer en yderligere udvidelse af den private sektor.

Serbiens økonomi er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i Unionen. De offentlige og private investeringer er vokset, selv om investeringsaktiviteterne stadig ikke er oppe på det niveau, der er behov for i økonomien. På uddannelsesområdet svarer kvaliteten, ligestillingen mellem kønnene og uddannelsesrelevansen ikke til samfundets behov. Der er gjort **visse fremskridt** med hensyn til støtte til SMV'er og iværksætter, men SMV'erne er konfronteret med en række udfordringer, bl.a. et uforudsigeligt erhvervs-klima, et højt niveau af skattelignende afgifter og en vanskelig og dyr adgang til finansiering.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, har Serbien samlet set fortsat tilpasset sin lovgivning til gældende EU-ret. Det vil være afgørende at sikre passende finansielle og menneskelige ressourcer og sunde strategiske rammer for at opretholde reformtempoet. Serbien har et godt niveau af forberedelse på områder som f.eks. selskabsret, intellektuel ejendomsret, videnskab og forskning, uddannelse og kultur og toldspørgsmål. Serbien er nødt til at forbedre planlægningen af investeringer og prioriteringen af strategisk vigtige og modne infrastrukturprojekter via sin planlægning af enkeltprojekter og sit nationale investeringsudvalg, navnlig på energi- og transportområdet. På områderne offentlige indkøb, statistikker, monetær politik og finanskontrol er Serbien moderat forberedt. Serbien skal gradvis tilpasse sin udenrigs- og sikkerhedspolitik til Den Europæiske Unions fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i perioden op til tiltrædelse. Det er nødvendigt, at Serbien hurtigst muligt tager fat om spørgsmål, som ikke er i overensstemmelse med stabiliserings- og associeringsaftalen, specielt hvad angår beskyttelsesforanstaltninger for visse landbrugsprodukter, statsstøttekontrol og afgifts-diskrimination.

Serbien har fortsat været berørt af migrationskrisen. Dette har påført landets asyl- og migrationssystem en væsentlig byrde. Serbien har fortsat samarbejdet med nabolandene og medlemsstaterne, sikret en effektiv screening af flygtninge og migranter og gjort en betydelig indsats for at give husly og yde humanitær bistand, med støtte fra både EU og andre parter. Det er vigtigt, at Serbien fortsat er engageret. Serbien bør også fortsætte sin indsats for at reducere antallet af grundløse asylansøgninger, der indgives af serbiske statsborgere i EU-medlemsstaterne.

Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien

Hvad angår de **politiske kriterier**, har landet stået over for en fortsættelse af sin alvorligste politiske krise siden 2001. Demokratiet og retsstatsforholdene er konstant blevet udfordret, navnlig på grund af statslig korrupsion, som påvirker de demokratiske institutioners funktion og centrale samfundsområder. Landet lider under en splittet politisk kultur og manglende evne til at indgå kompromis. Den 20. juli og den 31. august 2016 nåede lederne af de fire største politiske partier frem til en aftale om gennemførelse af Pržino-aftalen, bl.a. ved at fastsætte den 11. december 2016 som dato for et tidligt parlamentsvalg og erklære deres støtte til den særlige anklagemyndigheds arbejde. De gentog også deres tilsagn om at gennemføre de "hastende reformprioriteter".

Den interetniske situation har fortsat været skrøbelig. Revisionen af Ohridrammeaftalen, som afsluttede konflikten i 2001 og udgør rammerne for de interetniske forbindelser, mangler endnu at blive færdiggjort på en gennemsigtig og inklusiv måde.

Civilsamfundet har spillet en konstruktiv rolle med hensyn til at støtte de demokratiske processer og sikre bedre kontrolmekanismer. Samtidig udtrykker civilsamfundsorganisationerne fortsat bekymring over de forringede forhold, de arbejder under, regeringens begrænsede engagement i en dialog og de offentlige angreb fra visse politikeres og regeringsvenlige mediers side.

Landet er moderat forberedt med hensyn til reform af den offentlige forvaltning. Der er gjort visse fremskridt i løbet af det seneste år, men de er dog begrænsede. Gennemførelsen af de nye retlige rammer for forvaltning af menneskelige ressourcer er startet. Der er imidlertid ikke sket tilstrækkelige fremskridt med gennemførelsen af Kommissionens tidligere henstillinger. De midlertidige kontrakter er fortsat blevet omdannet til faste stillinger uden åben konkurrence, i stedet for at være blevet suspenderet. De ineffektive ansvarslinjer, anvendelsen af den offentlige sektor som et politisk instrument, påstandene om pres på offentligt ansatte og den påståede politisering af forvaltningen i et valgår giver fortsat anledning til bekymring. En omfattende strategi for reform af den offentlige forvaltning for perioden 2017-2022 er nu med forsinkelse ved at blive udarbejdet. Herudover har den manglende politiske vilje til at gennemføre de nødvendige reformer af forvaltningen af de offentlige finanser ført til en væsentlig reduktion af EU's finansielle bistand i 2016.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i landets retssystem. Situationen har dog været i tilbagegang siden 2014, og resultaterne af reformprocessen i de seneste ti år er blevet undermineret af den vedvarende politiske indblanding i retsvæsenets arbejde. Myndighederne har ikke udvist tilstrækkelig politisk vilje til at løse de underliggende problemer, som er identificeret i de "hastende reformprioriteter", på effektiv vis. De hindringer, som den nyoprettede særlige anklagemyndighed er stødt på, har vist, at det er nødvendigt effektivt at tage fat om problemet med retsvæsenets utilstrækkelige uafhængighed og forhindre selektiv retfærdighed.

Hvad angår bekæmpelsen af korrupsion, har landet opnået et vist niveau af forberedelse. Der er stadig udbredt korrupsion på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer er blevet udviklet. Imidlertid har de strukturelle svagheder i den statslige kommission for forebyggelse af korrupsion og den politiske indblanding i dens arbejde minimeret virkningerne af den indsats, der er gjort. Det er fortsat nødvendigt, at der etableres en overbevisende resultatliste, navnlig vedrørende sager om korrupsion på højt plan. I bekæmpelsen af organiseret kriminalitet har landet opnået et vist niveau af forberedelse. De lovgivningsmæssige rammer er stort set i overensstemmelse med de europæiske standarder, og der er udarbejdet en række strategier. Den retshåndhavende

kapacitet til at efterforske økonomisk kriminalitet og konfiskere aktiver skal dog udbygges yderligere.

Hvad angår beskyttelsen af menneskerettigheder, er de lovgivningsmæssige og institutionelle rammer generelt set i overensstemmelse med de europæiske standarder. Der skal gøres en større indsats for i praksis at sikre overholdelsen af menneskerettighederne for sårbare grupper, herunder flygtninge og migranter. Der er også en vedvarende mangel på politisk vilje og tilstrækkelige ressourcer til at gøre det muligt for de relevante tilsyns- og reguleringsorganer at varetage deres mandat uafhængigt og effektivt. De mest marginaliserede befolkningsgrupper gives stadig ikke fuld beskyttelse. Med hensyn til ytringsfriheden har landet opnået et vist niveau af forberedelse. Imidlertid er ytringsfriheden og mediernes situation fortsat en alvorlig udfordring under de aktuelle politiske forhold.

Hvad angår regionalt samarbejde, har landet generelt set fortsat opretholdt gode forbindelser med andre udvidelseslande og deltaget aktivt i regionale initiativer. Der er taget skridt til at forbedre forholdet til nabolandene, bl.a. gennem de seneste fremskridt i gennemførelsen af de tillidsskabende foranstaltninger med Grækenland. Det er nødvendigt, at "navnespørgsmålet" løses hurtigst muligt.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har den tidligere jugoslaviske republik Makedonien et godt niveau af forberedelse med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Samlet set er der ikke gjort fremskridt i retning af en fungerende markedsøkonomi i løbet af rapporteringsperioden. Den makroøkonomiske stabilitet er blevet opretholdt, og det makroøkonomiske klima er blevet styrket yderligere i 2015. Dette er blevet understøttet af udgifter til vigtig offentlig infrastruktur og udenlandske direkte investeringer, men der blev dog konstateret visse tegn på svagheder i det første kvartal af 2016. Selv om arbejdsløsheden fortsat er høj, navnlig blandt unge, er den faldet i løbet af rapporteringsperioden. Der består dog stadig visse svagheder, f.eks. lav konkurrenceevne i den indenlandske private sektor, som hæmmes af en svag håndhævelse af kontrakter, den omfattende uformelle økonomi og vanskelig adgang til finansiering. Forvaltningen af de offentlige finanser er ikke blevet forbedret, og den offentlige gæld er vokset yderligere.

Landets økonomi er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Der er gjort visse fremskridt med at fremme innovation og udenlandske investeringer, og digitaliseringen vinder hurtigt frem. Økonomien er dog meget lidt diversificeret, og fremstillingsindustrien producerer hovedsagelig produkter med lav værditilvækst. Økonomien lider fortsat under svaghederne i undervisningsplanerne, begrænset innovation og betydelige investeringsbehov, bl.a. i offentlig infrastruktur, og det gør den mindre konkurrencedygtig.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, er landet moderat forberedt på de fleste områder, herunder konkurrence, transport og energi. Der er behov for yderligere bestræbelser på alle områder, især de få områder, hvor landet befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne, f.eks. arbejdstagernes frie bevægelighed. Der er også behov for større fokus på den administrative kapacitet og effektiv gennemførelse.

Landet har fortsat været berørt af migrationskrisen. Dette har påført landets asyl- og migrationssystem en væsentlig byrde. Landet har fortsat samarbejdet med nabolandene og medlemsstaterne og gjort en indsats for at give husly og yde humanitær bistand, med støtte fra både EU og andre parter. Landet skal opretholde indsatsen for at sikre en effektiv screening af flygtninge og migranter og behandle relevante behov for beskyttelse. Landet bør også fortsætte sin indsats for at reducere antallet af grundløse asylansøgninger, der indgives af dets statsborgere i EU-medlemsstaterne.

Albanien

Hvad angår de **politiske kriterier** og med henblik på at afskaffe den tidligere polarisering har Albaniens parlament enstemmigt vedtaget forfatningsændringer for at lancere en gennemgribende og omfattende reform af retssystemet og udelukke kriminelle fra offentlige embeder. Med henblik på det næste parlamentsvalg, der skal afholdes i 2017, forventes det, at Albanien i tide vil vedtage ændringer af valgloven og dertil knyttede reformer. I disse foranstaltninger bør der især tages fat om den manglende upartiskhed og professionalisme i valgadministrationen. Vedtagelsen af loven om oprettelse af et nationalt råd for civilsamfundet har skabt rammerne for mere strukturerede høringer af civilsamfundets organisationer.

Albanien er moderat forberedt hvad angår reformen af den offentlige forvaltning. Gennemførelsen af mere gennemsigtige ansættelsesprocedurer for offentligt ansatte, af reformen af den offentlige forvaltning og af strategierne for reformen af forvaltningen af de offentlige finanser er blevet videreført. Det er afgørende, at der opnås yderligere fremskridt for at konsolidere resultaterne i retning af en mere effektiv, afpolitiseret og professionel offentlig forvaltning.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i Albaniens retssystem. Der er vedtaget forfatningsmæssige ændringer vedrørende retssystemets organisation og funktion. Dette baner vejen for en omfattende og gennemgribende reform af retsvæsenet. Der er også gjort fremskridt med gennemførelseslovgivningen i tilknytning dertil: der er vedtaget en lov om reevaluering (sikkerhedsgodkendelse) af dommere, anklagere og juridiske rådgivere samt et sæt centrale love om institutionel reorganisering af de retslige strukturer. Desuden befinder ca. 40 andre lovtekster sig på forskellige forberedelsesstadier. Der skal gøres yderligere fremskridt for at vedtage og gennemføre denne lovgivning. Retsplejen er fortsat langsom og ineffektiv; korruption er fortsat udbredt i hele sektoren.

Albanien har et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af korruption. Der er vedtaget en lov om beskyttelse af whistleblowere. Anklagere og politi har fået større adgang til nationale elektroniske offentlige registre for at lette udvekslingen af følsomme oplysninger og opnå mere effektive efterforskninger. Der er behov for yderligere fremskridt for at etablere en solid resultatliste over efterforskninger, retsforfølgninger og domfældelser. Der er behov for en større indsats for at bekæmpe korruption på højt niveau. Der er behov for at opnå forbedringer med hensyn til proaktive efterforskninger, systematiske risikovurderinger og interinstitutionelt samarbejde. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem.

Landet har opnået et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Der er gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til at finde frem til og destruere cannabisplantager. Politiet er blevet moderniseret, og det internationale politisamarbejde er intensiveret, navnlig med Europol. Samarbejdet mellem politi og anklagemyndighed skal dog styrkes yderligere for at optrevle kriminelle netværk mere effektivt. Antallet af endelige domfældelser i forbindelse med organiseret kriminalitet er stadig lavt og er kun steget en smule i løbet af de seneste år. Der gøres ikke systematisk og effektiv brug af finansielle efterforskninger vedrørende organiserede kriminelle grupper. Resultaterne vedrørende indefrysning og konfiskering af ulovligt erhvervede aktiver er fortsat meget beskedne.

De retlige rammer for beskyttelsen af menneskerettighederne er stort set i tråd med de europæiske standarder. Albanien har ratificeret de fleste internationale menneskerettighedskonventioner. Imidlertid skal mekanismerne til håndhævelse af

beskyttelsen af menneskerettighederne fortsat styrkes. Hvad angår ytringsfriheden har Albanien opnået et vist niveau af forberedelse/er Albanien moderat forberedt. Der er gunstige forhold for ytringsfriheden, men der er behov for en bedre gennemførelse af lovgivningen. Reguleringsmyndighedens og public service radio- og TV-virksomhedens uafhængighed skal styrkes yderligere, og gennemsigtigheden i forbindelse med statslig annoncering i medierne skal fortsat forbedres. Albanien har truffet foranstaltninger vedrørende restitution af eller kompensation for ejendom, der er blevet konfiskeret i kommunisttiden. En ny lov om oprettelse af en national mekanisme for kompensation er nu på plads. Der skal også gøres fremskridt i processen med registrering af ejendom. Levevilkårene for romaer og egyptere³ skal forbedres. Det er nødvendigt, at der gøres en yderligere indsats for at udvikle en resultatliste over sager om bekæmpelse af forskelsbehandling. De institutionelle mekanismer til at beskytte børns rettigheder og bekæmpe kønsbaseret vold er fortsat ringe. Lovgivningen om ungdomsretssystemet er stadig ikke bragt i overensstemmelse med de internationale standarder.

Albanien har fortsat spillet en konstruktiv og proaktiv rolle i det regionale samarbejde og opretholder gode naboskabsforbindelser i overensstemmelse med sine forpligtelser under stabiliserings- og associeringsaftalen.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, er Albanien moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Der er gjort visse fremskridt med at forbedre budgetbalancen, bekæmpe uformel økonomi og reformere elsektoren. Den økonomiske vækst er taget til, og situationen på arbejdsmarkedet er blevet bedre, men arbejdsløsheden er stadig høj. Den offentlige gæld er høj og er endnu ikke begyndt at falde, og de planlagte offentlige investeringsudgifter gennemføres fortsat ikke i fuldt omfang. Den finansielle sektor er stabil. Banksektoren tynges dog stadig af misligholdte lån, og låneaktiviteten vokser kun langsomt. Den erhvervsrelevante lovgivning er besværlig, og investeringerne hæmmes af de fortsatte svagheder i relation til retsstaten. Den igangværende reform af retsvæsenet forventes at få væsentlig indvirkning på erhvervsklimaet.

Albanien har et vist niveau af forberedelse hvad angår evnen til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Der er gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til forbedring af de videregående og erhvervsfaglige uddannelser. Kvaliteten af undervisningen skal dog øges på alle niveauer for at afpasse færdigheder og viden bedre efter arbejdsmarkedets behov. Man er begyndt at prioritere infrastrukturinvesteringer, men de fortsatte mangler inden for transport, energi og digital infrastruktur stadig hæmmer konkurrenceevnen og handelen. Den internationale handel ligger under potentialet og er sektormæssigt koncentreret, hvilket gør økonomien mere sårbar. Kapaciteten inden for forskning, udvikling og innovation er fortsat lav.

Albanien har videreført tilpasningen af sin lovgivning til EU's krav på en række områder og styrket sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. På mange områder er landet moderat forberedt, f.eks. i forbindelse med finanskontrol, eller har opnået et vist niveau af forberedelse, bl.a. i forbindelse med offentlige indkøb og statistikker. Albanien vil skulle fortsætte sin indsats hvad angår de generelle forberedelser til vedtagelsen og gennemførelsen af gældende EU-ret. Landet bør videreføre sit arbejde med at udvikle transport- og energinettene, bl.a. for at forbedre konnektiviteten i hele regionen. Den administrative kapacitet og de faglige standarder i de organer, der har til opgave at gennemføre gældende EU-ret, skal styrkes, og reguleringsorganernes uafhængighed skal beskyttes. Det er fortsat

---

³ Alle disse grupper behandles under den bredere samlebetegnelse "romaer" inden for EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration.

væsentligt, at man styrker gennemsigtigheden og ansvarligheden, især for at sikre en effektiv og gennemskuelig funktionsmåde i systemet for offentlige indkøb og forvaltningen af de offentlige finanser. Albanien har fortsat fuldt ud tilpasset sig EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik holdninger og erklæringer.

Der indgives fortsat et højt antal grundløse asylansøgninger fra albanske statsborgere i EU-medlemsstater og associerede Schengenlande. Albanien bør tage øjeblikkelige og beslutsomme skridt, bl.a. inden for rammerne af opfølgingsmekanismen i forbindelse med visumliberaliseringsprocessen, for effektivt at imødegå dette fænomen.

Bosnien-Hercegovina

Hvad angår de **politiske kriterier**, er valglovgivningen blevet forbedret ved, at man har rettet sig efter række anbefalinger fra OSCE/ODIHR, og lokalvalgene er generelt blevet afholdt på en velordnet måde, selv om der i nogle kommuner var hændelser, som bør undersøges nærmere. Trods bestræbelserne på at løse problematikken med Mostar har der ikke kunne afholdes valg der i år. Bosnien-Hercegovinas parlamentariske forsamling og enhedernes parlamenter har gjort fremskridt hen imod vedtagelsen af de resterende reformprioriteter, navnlig dem, der følger af reformdagsordenen. Samarbejdet mellem parlamenterne på stats- og enhedsniveau og for Brčko-distriktet er blevet forbedret. Deres rolle og kapacitet i EU-integrationsprocessen skal dog styrkes yderligere. Samarbejdet mellem Bosnien-Hercegovinas ministerråd og enhedernes regeringer har været effektivt med hensyn til reformdagsordenen, og gennemførelsen heraf bør videreføres. I august måned vedtog ministerrådet en koordineringsmekanisme vedrørende EU-anliggender. Der mangler endnu at blive vedtaget et strategisk program for landets lovgivningsmæssige tilpasning til gældende EU-ret.

Bosnien-Hercegovinas forfatning er fortsat er i strid med den europæiske menneskerettighedskonvention, jf. afgørelsen i *Sejdić-Finci*-sagen. Forfatningsdomstolens afgørelser er endnu ikke fuldført fuldt ud i hele landet.

Selv om der er gjort visse fremskridt med at etablere institutionelle mekanismer for samarbejdet mellem regeringer og civilsamfundsorganisationer, mangler der endnu at blive udarbejdet en strategisk ramme for samarbejdet med civilsamfundet.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase med hensyn til reformen af den offentlige forvaltning. Der er konstateret tilbagegang med ændringerne af føderationsenhedens retlige rammer for den offentlige tjeneste, som har øget risikoen for politisering. Man mangler i høj grad at få etableret en harmoniseret tilgang til politikudvikling og -koordinering mellem de forskellige dele af administrationen. Der skal vedtages en ny strategisk ramme for den offentlige forvaltning samt en strategi for forvaltningen af de offentlige finanser.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i Bosnien-Hercegovinas retssystem. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til ansvarlighed og integritet. Den handlingsplan, der kræves til at gennemføre strategien for reformen af retsvæsenet for 2014-2018, er endnu ikke vedtaget. Visse af landets politikere har fortsat rettet politisk motiverede trusler mod retsvæsenet. Retsvæsenets uafhængighed skal fortsat styrkes.

Bosnien-Hercegovina har opnået et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af korruption. Der er gjort visse fremskridt med vedtagelsen af handlingsplaner på forskellige forvaltningsniveauer, men fragmenteringen gør gennemførelsen mindre effektiv. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Den politiske vilje vedrørende dette spørgsmål har ikke udmøntet sig i konkrete resultater.

I bekæmpelsen af organiseret kriminalitet har Bosnien-Hercegovina opnået et vist niveau af forberedelse. Der er gjort visse fremskridt, bl.a. for at forbedre samarbejdet mellem forskellige organer. De finansielle efterforskninger skal dog styrkes. Bekæmpelsen af organiseret kriminalitet er fortsat afgørende i kampen mod den kriminelle infiltration af landets politiske, retlige og økonomiske systemer. Bosnien-Hercegovina mangler stadig at opfylde de internationale standarder for bekæmpelse af hvidvaskning af penge og bekæmpelse af finansiering af terrorisme. Bosnien-Hercegovina har været alvorligt berørt af fænomenet med udenlandske terrorkrigere og radikaliseret. Bosnien-Hercegovina har allerede truffet betydelige foranstaltninger for at løse dette problem, men der er brug for, at de suppleres med yderligere foranstaltninger for at identificere, forhindre og afbryde strømmen af udenlandske terrorkrigere, der rejser til konfliktområder som f.eks. Irak og Syrien.

Det er nødvendigt, at der gøres en større indsats for at tage fat om spørgsmål vedrørende menneskerettigheder og mindretal. Der er gjort visse fremskridt, især med vedtagelsen af ændringer af lovgivningen om bekæmpelse af forskelsbehandling. Der er fortsat et generelt behov for en væsentlig forbedring af de strategiske, retlige, institutionelle og politiske rammer for overholdelsen af menneskerettighederne. Der er opnået et vist niveau af forberedelse i forbindelse med ytringsfriheden. Der er dog ikke sket fremskridt på dette område. Der skal sikres en passende retlig opfølgning i sager om politisk pressen og intimidering af journalister. Der skal rettes op på den offentlige radio- og tv-virksomheds finansielle stabilitet og spørgsmålet om manglende gennemsigtighed i ejerskabet af medierne.

Hvad angår det regionale samarbejde, har landet fortsat deltaget aktivt i regionale initiativer. Bosnien og Hercegovina overtog i januar formandskabet for Det Centraleuropæiske Initiativ.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, befinder Bosnien-Hercegovina sig i en tidlig fase i forberedelserne med at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Der er gjort visse fremskridt med moderniseringen af arbejdsmarkedslovgivningen, forbedringen af erhvervs klimaet og håndteringen af svagheder i den finansielle sektor inden for rammerne af den aftalte reformdagsorden. Den offentlige sektor er dog ineffektiv, og udviklingen af den private sektor sker i et langsomt tempo. Det vil være afgørende, at der opretholdes en stærk og vedvarende politisk støtte til en hurtig gennemførelse af de stærkt tiltrængte strukturreformer i overensstemmelse med den aftalte reformdagsorden.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase i opbygningen af evnen til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i Unionen. Der ikke er gjort fremskridt med at forbedre landets konkurrenceevne, men gennemførelsen af foranstaltningerne under reformdagsordenen er i gang.

Hvad angår tilnærmelsen til de **europæiske standarder**, er der opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til offentlige indkøb og det indre marked. Landet har opnået et vist niveau af forberedelse på transportområdet; med vedtagelsen i juli af en rammestrategi på transportområdet på statsniveau er der taget et skridt i retning af, at landet kan drage fordel af dagsordenen for konnektivitet. Der mangler endnu at blive vedtaget landsdækkende strategier inden for landbrug, energi og miljø. Det er også nødvendigt med en yderligere, vedvarende indsats i forbindelse med retlige anliggender, frihed og sikkerhed, konkurrence, industri og SMV'er, landbrug, politikker for miljø og klimaændringer, samt informationsindsamling og medier. Resultaterne af den folke- og bolig tælling, der blev gennemført i oktober 2013, blev offentliggjort den 30. juni 2016 i overensstemmelse med de internationale standarder og anbefalingerne.

Kosovo

Hvad angår de **politiske kriterier**, har der fortsat været polarisering mellem regeringen og oppositionen. Parlamentet kunne i visse dele af rapporteringsperioden ikke fungere normalt, bl.a. fordi visse medlemmer af oppositionen gjorde brug af voldelige midler. Alle de politiske partier bør på ny indgå i en konstruktiv politisk dialog i parlamentet, som er det vigtigste forum for den politiske debat. Det er et velkomment skridt, at medlemmer af oppositionen på det seneste har kunnet vende tilbage til det parlamentariske arbejde.

Kosovos institutioner har opfyldt deres resterende forpligtelser med hensyn til oprettelse af specialiserede afdelinger og en specialiseret anklagemyndighed til at undersøge påstande om internationale forbrydelser begået under og efter konflikten i 1999. Procedurerne for den bilaterale aftale med værtslandet for de specialiserede afdelinger (Nederlandene) er blevet afsluttet. EULEX's mandat er blevet forlænget indtil juni 2018.

Forsamlingen har afsluttet størsteparten af de resterende udnævnelser for de uafhængige institutioner og agenturer. Udnævnelserne var dog ofte omgærdet af politiske indflydelse. Dette undergraver disse organers uafhængighed og effektive forvaltning. Der er behov for en større indsats for at sikre, at udnævnelser baseres på fortjeneste.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til reformen af den offentlige forvaltning. Der er gjort gode fremskridt med bl.a. vedtagelsen af en omfattende strategi for forvaltningen af de offentlige finanser og af loven om generelle administrative procedurer. Den fortsatte politisering af den offentlige forvaltning giver dog fortsat anledning til alvorlig bekymring. Organisationen af den statslige forvaltning er fragmenteret og sikrer ikke en effektiv ansvarsfordeling, og der skal tages fat om problemet med overlappningen i de offentlige organers ansvarsområder. Den parlamentariske kontrol med regeringens aktiviteter bør øges. Tilsynsinstitutionernes anbefalinger bør følges for at sikre forbedret regeringsførelse og ansvarlighed.

Kosovos retssystem befinder sig i en tidlig fase. Der er i løbet af rapporteringsperioden taget vigtige positive skridt med vedtagelsen af ændringer af forfatningen og det meste af den sekundære lovgivning, der er nødvendig for at gennemføre 2015-pakken af lovgivning for retsvæsenet. Kosovo har også udpeget de fleste medlemmer af centrale institutioner og har fortsat øget gennemførelsesprocenten for sager. Retsplejen er imidlertid langsom og ineffektiv, og ansvarligheden hos personalet i retsvæsenet er utilstrækkelig. Retsvæsenet er stadig sårbart over for ubehørig politisk indflydelse, og retsstatsinstitutionerne lider under manglende finansiering og utilstrækkelige menneskelige ressourcer.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase/har opnået et vist niveau af forberedelse i bekæmpelsen af korruption. Kosovo har styrket sin institutionelle kapacitet til at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet med etableringen af tværfaglige efterforskningshold, oprettelsen af en sporingsmekanisme for korruption på højt niveau og sager om organiseret kriminalitet samt styrkelsen af førsteinstansretternes afdelinger for grov kriminalitet. Dette har ført til, at et større antal sager på højt niveau efterforskes og retsforfølges. Men korruption er stadig vidt udbredt på mange områder og udgør fortsat et meget alvorligt problem. Det er nødvendigt, at der udvises stærkere politisk vilje til at tackle dette på en sammenhængende måde.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Antallet af efterforskninger og endelige domfældelser er fortsat lavt. Der skal sættes ind på at udbedre hullerne i lovgivningen og selve håndhævelsen, navnlig hvad angår hvidvaskning af penge, konfiskation og beslaglæggelse af aktiver og finansielle efterforskninger. Bekæmpelsen af organiseret kriminalitet hæmmes af ubehørig indflydelse på efterforskninger og mangel på

strategisk politisk engagement. Kosovo har videreført sine bestræbelser på at bekæmpe terrorisme, men står stadig over for udfordringer på dette område.

Der er gjort visse fremskridt på menneskerettighedsområdet, idet der er taget skridt for at gennemføre 2015-pakken om menneskerettigheder og fremsat erklæringer til støtte for LGBTI-personers rettigheder. Gennemførelsen af disse skridt hæmmes dog fortsat af manglende ressourcer og politisk engagement, især på lokalt plan. Der skal gøres mere for effektivt at sikre ejendomsrettigheder og behandle spørgsmålet om tilbagesendelse og reintegration af fordrevne personer, beskyttelse af kulturarven og bekæmpelse af kønsbaseret vold. Beskyttelsen af rettigheder for personer, der tilhører mindretal, og personer med handicap skal styrkes betydeligt. Kosovo har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til ytringsfriheden. Der er i løbet af rapporteringsperioden konstateret en foruroligende udvikling med bl.a. trusler mod journalister. Forsamlingen har vist begrænset vilje til at finde en løsning for at sikre en bæredygtig finansiering af public service radio- og TV-virksomheden, hvilket har betydet, at den er blevet udsat for politisk pression. Der har ikke været nogen lovgivningsmæssig udvikling inden for regulering af mediers ejerskabsforhold og gennemsigtighed.

Hvad angår **normaliseringen af forbindelserne med Serbien**, har Kosovo fortsat udvist vilje til at gennemføre de aftaler, der er opnået i forbindelse med den EU-støttede dialog. Fremskridtene på dette område har været begrænsede, bl.a. på grund af valgprocessen i Serbien og den interne situation i Kosovo. Imidlertid blev der i august 2016 skabt nyt momentum i bestræbelserne med starten på arbejdet med Mitrovica/Mitrovicë-broen og indførelsen af fri bevægelighed. Der er behov for en fortsat indsats for at gennemføre de aftaler, der allerede er opnået. De skridt, der er taget, vil kunne få positive og konkrete virkninger for hverdagen for borgerne i både Kosovo og Serbien.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, befinder Kosovo sig i en tidlig fase i forberedelserne til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Der er gjort visse fremskridt, navnlig med støtte til eksportorienterede virksomheder, idet der er sikret bedre håndhævelse af kontrakter, især inden for finanssektoren, og adgang til finansiering. Imidlertid kan de finanspolitiske uholdbare beslutninger vedrørende ydelser til krigsveteraner få negativ indvirkning på den makroøkonomiske stabilitet i Kosovo og forbindelserne med de internationale finansielle institutioner. Det vedvarende handelsunderskud afspejler et svagt produktionsgrundlag og svag konkurrenceevne på internationalt plan. Afhængigheden af pengeforsendelser fra udvandrere og den omfattende uformelle økonomi svækker beskæftigelsesincitamenterne, hvilket resulterer i en lav erhvervsfrekvens, især blandt kvinder, og høj arbejdsløshed, navnlig blandt unge og ufaglærte arbejdstagere.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase i opbygningen af evnen til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Der er ikke gjort fremskridt med hensyn til at forbedre kvaliteten af uddannelse, som er en afgørende drivkraft for at opnå større vækst og konkurrenceevne på lang sigt.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase af tilpasningen til de **europæiske standarder**. Tilpasningen af lovgivningen er videreført på visse områder, men gennemførelsen er svag. Der er gjort visse fremskridt inden for offentlige indkøb og konkurrence. Der blev gjort gode fremskridt på det toldmæssige område, navnlig hvad angår bekæmpelse af korruption, indtægtsopkrævning og nedbringelse af administrative omkostninger ved eksport, men Kosovo bør optrappe bekæmpelsen af den uformelle økonomi og skatteunddragelse. Energisektoren står fortsat over for problemer, idet der ikke er gjort fremskridt med hensyn til nedlukningen af Kosovo A-kraftværket eller renovering af Kosovo B-anlægget, og kun er gjort meget få fremskridt inden for vedvarende energi.

BILAG 2 – NØGLETAL

STATISTISKE DATA (pr. 5.10.2016)

Demografi	Note	Montenegro		Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Samlet befolkning (1000 indb.)	1)	621,5	622,1	2 065,8	2 069,2	2 895,0e	2 892,3e	7 149,2e	7 114,4	76 668	77 696	3 827,3e	3 819,5e	1 804,9e	1772,1p	506 944p	508 293bp
Andel af den samlede befolkning i alderen 15-64 (%)		68,1	67,8	70,8	70,5	68,8e	69,0	67,6	67,1	67,7	67,8	:	:	:	:	65,8p	65,5bp
Bruttototal for naturlige befolkningsændringer (pr. 1 000 indbyggere)		2,4	1,7	1,9	1,3e	5,2e	3,7e	-4,9	-5,4	12,3	11,8	-1,5p	:	13,2e	12,4be	0,4p	-0,3bp
Forventet levetid ved fødslen, mænd (år)		74,1	:	73,5	:	76,4e	:	72,8	:	75,4	:	:	:	:	:	78,1p	:
Forventet levetid ved fødslen, kvinder (år)		78,9	:	77,5	:	80,3e	:	78,0	:	80,9	:	:	:	:	:	83,6p	:

Arbejdsmarkedet	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Erhvervsfrekvens for personer i alderen 20-64: andel af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)		67,6	68,5	70,8	70,2	68,6e	71,3e	68,0b	68,1	58,9	59,9	59,2	59,2	47,7	42,8	76,8	77,1
Erhvervsfrekvens for mænd i alderen 20-64: andel af den mandlige del af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)		74,5	74,9	84,5	83,8	80,5e	81,8e	76,6b	76,7	82,2	82,7	72,4	71,9	71,4	65,1	83,2	83,4
Erhvervsfrekvens for kvinder i alderen 20-64: andel af den kvindelige del af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)		60,7	62,1	56,8	56,2	57,3e	61,1e	59,5p	59,5	35,8	37,3	46,0	46,3	24,2	20,4	70,5	70,8
Beskæftigelsesfrekvens i aldersgruppen 20-64 (% af den samlede befolkning)																	
I alt		55,6	56,7	51,3	51,9	56,6e	59,3e	54,8b	56,0	53,2	53,9	43,2	43,2	31,3	29,1	69,2	70
Mænd		61,4	61,9	61,6	61,5	65,2e	68,1e	62,5p	63,7	75,0	75,3	54,6	53,9	48,4	44,9	75,0	75,8
Kvinder		49,4	51,5	40,8	42,1	48,5e	50,7e	47,2e	48,3	31,6	32,6	31,9	32,4	14,5	13,2	63,4	64,2

	Montenegro	Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien	Albanien	Serbien	Tyrkiet	Bosnien-Hercegovina	Kosovo *	EU-28
--	------------	--	----------	---------	---------	---------------------	----------	-------

Personer i alderen 15-24 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i % af befolkningen i denne aldersgruppe		17,7	19,1	:	:	30,9e	29,6	20,7	20,1	24,9	24,0	26,1	27,7	:	:	12,5	12,0
Personer i alderen 15-29 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i % af befolkningen i denne aldersgruppe		22,6	23,4	:	:	34,5e	32,8	25,6	24,6	28,5	28,0	31,8	32,8	:	:	15,4	14,8
Beskæftigelse fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)	2)	5,7	7,7	18,5	17,9	42,7e	41,3e	19,9b	19,4	21,1	20,6	17,1	17,9	2,6	2,3	4,7	4,5
Industri (%)	2)	11,1	10,8	23,4	23,4	11,0e	11,6e	20,2b	19,9	20,5	20,0	22,1	22,0	17,7	18,7	17,4	17,3
Byggesektor (%)	2)	6,5	6,6	7,0	7,1	6,4e	6,9e	4,5p	4,5	7,4	7,2	7,9	7,5	10,9	9,5	6,8	6,8
Tjenesteydelser (%)	2)	76,7	74,8	51,1	51,6	39,4e	40,2	55,4b	56,1	51,0	52,2	52,7	52,4	67,2	68,3	71,0	71,3
Personer ansat i den offentlige sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	3)	32,8	32,4	:	:	17,5e	16,7e	31,4b	29,7	13,1b	13,5	31,9	31,2	31,4s	32,6	:	:
Personer ansat i den private sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	3)	48,2	46,8	:	:	82,5e	83,3e	68,6b	70,3	86,9b	86,5	63,1	63,2	68,6s	67,4	:	:
Arbejdsløshed (% af den samlede arbejdsstyrke)																	
I alt	4)	18,0	17,5	28,0	26,1	17,5e	17,1e	19,2b	17,6	9,9	10,3	27,6	27,9	35,3	32,9	10,2	9,4
Mænd	4)	17,8	17,7	27,7	26,7	19,2e	17,1e	18,3b	16,8	9,1	9,3	25,3	25,9	33,1	31,8	10,1	9,3
Kvinder	4)	18,2	17,3	28,6	25,1	15,2e	17,1e	20,3b	18,7	11,9	12,6	31,2	30,9	41,6	36,6	10,3	9,5
Unge i alderen 15-24	4)	35,8	37,6	53,1	47,3	39,0e	39,8e	47,4b	43,2	17,8	18,4	62,7	62,3	61,0	57,7	22,2	20,4
Langtidsledige (>12 måneder)	4)	14,0	13,6	23,4	21,3	11,2e	11,3e	12,8b	11,3	2,0	2,2	23,4	22,8	26,1	23,8	5,0	4,5
Gennemsnitlig månedlig løn (EUR)	5)	479,0	:	:	:	378,8	386,4	523,6	506,4	:	:	424,4	424,4	:	:	:	:

Uddannelse	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt: procentdel af befolkningen i alderen 18-24, som ikke har gennemført en uddannelse over første sekundærtrin og ikke er i gang med yderligere uddannelse (%)		5,1	5,7	12,5	11,3p	26,0e	21,3e	8,5	7,5	38,3	36,7	25,2	26,3	:	:	11,2	11,0

Montenegro	Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien	Albanien	Serbien	Tyrkiet	Bosnien-Hercegovina	Kosovo *	EU-28
------------	--	----------	---------	---------	---------------------	----------	-------

Offentlige udgifter til uddannelse i forhold til BNP (%)	:	:	:	:	3,3	:	4,2	:	5,1	:	:	:	4,4	:	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år uden uddannelse eller med grunduddannelse, i alt	1,1	6,6	:	13,7	30,9e	24,9e	10,1b	8,6	12,6	11,5	6,5	6,2	20,7	17,9	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år uden uddannelse eller med grunduddannelse, mænd	1,2	6,9	:	:	31,0e	27,1e	10,2b	9,3	6,9	7,1	5,8	5,6	18,8	14,9	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år uden uddannelse eller med grunduddannelse, kvinder	1,0	6,3	:	:	30,7e	22,6e	10,0b	7,9	17,9	15,7	7,2	6,9	22,9	21,3	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med uddannelse på sekundærtrinnet, i alt	86,3	80,6	:	76,1	49,7e	52,4e	82,3b	83,2	70,0	69,9	85,6	86,3	68,2	67,3	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med uddannelse på sekundærtrinnet, mænd	87,8	85,3	:	:	55,9e	57,9e	84,8b	84,5	76,7	76,9	89,6	88,6	71,8	72,4	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med uddannelse på sekundærtrinnet, kvinder	84,7	75,7	:	:	43,5e	46,8e	79,7b	81,7	63,8	63,3	81,2	83,5	64,0	61,5	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med videregående uddannelse, i alt	28,3	31,0	24,9	28,6	16,7e	22,1e	27,0b	28,9	21,5	23,5	18,9	17,2	14,8	17,2	37,8	38,6
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med uddannelse på tertiærtrinnet, mænd	25,3	32,9	21,4	23,1	14,0e	19,6e	21,5b	24,2	23,4	25,0	15,2	13,4	16,6	19,5	33,4	33,9
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med uddannelse på tertiærtrinnet, kvinder	31,3	32,2	28,7	34,5	19,2e	24,7e	32,8b	33,7	19,6	22,1	23,2	21,3	13,0	14,7	42,2	43,3

Nationalregnskaber	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Bruttonationalprodukt																	
I løbende priser (mia. EUR)	6)	3,5	3,6	8,6	9,1p	10,0p	10,3p	33,3	33,5	601,5	645,4	14,0	14,6	5,6	:	13 987,3	14 693,0
Pr. indbygger (EUR)	6)	5 600	5 800	4 100	4 400p	3 400	3 600	4 700	4 700	7 800	8 300	3 600	3 800	3 100	:	27 500	28 800
I købekraftstandarder (KKS) pr. indbygger	6)	11 200	11 800	10 100	10 600	8 300	8 600	10 200	10 300	14 600	15 100	8 000	8 300	:	:	27 500	28 700

		Montenegro	Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien	Albanien	Serbien	Tyrkiet	Bosnien-Hercegovina	Kosovo *	EU-28
--	--	------------	--	----------	---------	---------	---------------------	----------	-------

Købekraftsstandard (KKS) pr. indbygger, i forhold til EU-gennemsnittet (EU-28 = 100)	6)	41	41	37	37	30	30	37	36	53	53	29	29	:	:	-	-
Reel årlig ændring (mængde) sammenlignet med det foregående år (%)	6)	1,8	3,4	3,5p	3,7e	1,8p	2,8p	-1,8	0,8	3,0	4,0	1,1	:	1,2	:	1,5	2,2
Bruttoværditilvækst fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)	6)	10,0	9,8	11,7	11,4p	22,9p	22,1p	9,3	8,2	8,0	8,5	7,1	:	14,3	:	1,6	1,5
Industri (%)	6)	13,5	12,9	18,3	18,7p	14,7p	14,6p	25,1	25,9	22,0	21,5	21,3	:	19,4	:	19,1	19,2
Byggesektor (%)	6)	4,2	4,6	8,0	7,9p	10,0p	10,8p	5,1	5,5	5,1	5,0	4,7	:	7,3	:	5,4	5,4
Tjenesteydelser (%)	6)	72,3	72,7	62,0	62,0p	52,4p	52,5p	60,5	60,4	64,9	65,0	66,9	:	59,0	:	73,9	73,9

Betalingsbalance	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	
Udenlandske direkte investeringer (ind- og udgående), netto (mio. EUR)	13)	353,9	619,3	197,4	170,7	811,5	818,4	1 236,3	1 803,8	4 121,9	10 641,7	386,1	221,2	123,8	287,3	-	22 872,0	:
Udenlandske direkte investeringer (ind- og udgående), netto (% af BNP)	13)	10,2	17,1	2,3	1,9p	8,1p	8,0p	3,7	5,4	0,7	1,6	2,8	1,5	2,2	:	-0,2	:	
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i relation til EU-28 (mio. EUR)	14)	102,5	403,0	10,8	-169,2	:	:	1 073,9	1 480,4	1 509,5	4 809,2	:	:	82,4	101,3	-	-	
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i relation til EU-28 (% af BNP)	14)	3,0	11,1	0,1	-1,9	:	:	3,2	4,4	0,3	0,7	:	:	1,5	:	-	-	
Overførsler i % af BNP	15)	1,3	:	2,2p	2,1e	:	:	7,8	8,7	0,1	0,1	8,5	8,3	:	:	0,1	:	

Udenrigshandel med varer	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
International handel med varer																	
Andel af eksporten til EU-28-lande i værdi af den samlede eksport (%)		35,8	35,7	76,5	77,2	77,4	75,5	65,7	67,0	43,5	44,5	72,1	71,6	30,2	32,6	-	-
Andel af importen fra EU-28-lande i værdi af den samlede import (%)		45,8	41,3	63,4	62,1	61,1	61,8	57,1	57,3	36,7	38,0	58,9	60,8	42,6	42,2	-	-
Handelsbalance (i mio. EUR)		-1 451	-1 524	-1 758	-1 726	-2 114	-2 154	-2 950	-2 985	-63 685	-56 977	-3 844	-3 510	-2 214	-2 309	11 139	64 169

Montenegro	Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien	Albanien	Serbien	Tyrkiet	Bosnien-Hercegovina	Kosovo *	EU-28
------------	--	----------	---------	---------	---------------------	----------	-------

International handel med varer og tjenesteydelser i forhold til BNP																	
Import (% af BNP)	6)	60,0	61,1	64,9	65,0p	47,2p	:	54,2	56,4	32,1	30,8	:	:	50,6	:	40,4	40,5
Eksport (% af BNP)	6)	40,1	42,5	47,7	48,8p	28,2p	:	43,4	46,7	27,9	28,0	:	:	19,6	:	43,1	43,8

Offentlige finanser	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Statistikker over offentlige finanser i forhold til BNP																	
** Offentlige overskud (+)/Underskud (-) (%)	7)	-3,1	7,7	-4,2	-3,5	-5,2	-4,0	-6,7	-3,8	0,4	1,7	-2,0	0,7	:	:	-3,0	-2,4
** Offentlig gæld (%)	7) 8)	56,7	63,3	38,2	38,0	71,8	72,5	72,4	76,4	34,5	31,3	41,6	41,9	10,5	12,8	86,8	85,2

Finansielle indikatorer.	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Årlig ændring i forbrugerpriser (%)		-0,7	1,5	-0,3	-0,3	0,7	2,0	2,9	1,9	8,9	7,7	-0,9	-1,0	0,4	-0,5	0,5	0,0
Ekstern gæld i alt, i forhold til BNP (%)	9)	:	:	70,3p	69,9p	69,6	73,9	77,1	80,1	55,0	56,4	:	:	32,3	:	:	:
Rente for udlån (et år), pr. år (%)	10)	9,22	8,53	3,75	3,75	7,66	7,77	10,50	6,50	11,68	10,79	6,32	5,74	10,70	:	:	:
Rente for indlån (et år), pr. år (%)	11)	1,86	1,23	0,50	0,25	1,92	1,35	5,50	2,50	7,75	7,27	0,09	0,09	1,07	:	:	:
Værdi af reserveaktiver (inklusive guld) (mio. EUR)	12)	545	674	2 436	2 262	2 192	2 880	9 907	10 378	95 824	99 620	4 001	4 400	746	861	:	:
Internationale reserver - ækvivalens i importmåned	12)	3,2	3,7	5,3	4,6	5,6	7,6	6,6	6,6	5,9	6,0	6,1	6,8	3,2		:	:

Virksomheder	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Industriproduktionsindeks (2010 = 100)		81,8	88,3	112,5	118,0	139,2	142,4	98,8	107,1	120,5	124,3	103,9	107,1	:	:	101,7	103,9

Infrastruktur	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Jernbanenet (linjer i drift pr. 1 000 km²)		18,1	18,1	27,2	27,2	12,0	13,2s	49,3	48,6s	12,9	12,9	20,1	20,1	30,6	30,6	:	:
Motorvejsnet (kilometer)		0	0	259	259	:	:	607	693	2 155	2 159	128	128	80	80	:	:

Montenegro	Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien	Albanien	Serbien	Tyrkiet	Bosnien-Hercegovina	Kosovo *	EU-28
------------	--	----------	---------	---------	---------------------	----------	-------

Energi	Note	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Nettoenergiimport i forhold til BNP	16)	5,4	4,2	8,5	6,4	1,3	0,7	5,3	4,7	1,8	1,4	6,8	5,3	6,9	:	2,4	1,7

: = foreligger ikke
b = brud i serie
e = anslået værdi
p = foreløbig
s = skøn fra Eurostat
-= ikke relevant

* = Denne betegnelse er med forbehold af holdningerne til status og er i overensstemmelse med UNSCR 1244 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

** = Dataene for udvidelseslandenes offentlige underskud og gæld offentliggøres "som de forefindes", uden nogen sikkerhed for deres kvalitet og overholdelse af ESA-reglerne.

Fodnoter:

- 1) Bosnien-Hercegovina: befolkning i midten af året.
- 2) Albanien: de samlede andele beløber sig ikke til 100 %, fordi der er tilfælde, hvor personer ikke har været klassificeret eller ikke kan klassificeres inden for en bestemt aktivitet.
- 3) Bosnien-Hercegovina: andelene beløber sig ikke til 100 %, fordi andre former for ejerskab er udelukket. Montenegro: eksklusive NGO'er.
- 4) Tyrkiet: arbejdsløshed baseret på 4-ugerskriterium + udelukkende aktive jobsøgningmetoder.
- 5) Serbien, 2014: lønninger udbetalt til ansatte af juridiske enheder og personlige foretagender. Bosnien-Hercegovina: nettoløn.
- 6) Tyrkiet og Bosnien-Hercegovina: baseret på ESA 1995.
- 7) EU-28: baseret på ESA 2010.
- 8) BNP-værdien er beregnet på basis af den mellemfristede udgiftsramme 2016-2018 (april 2015).
- 9) Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien: baseret på 6. udgave af betalingsbalancemanualen.
- 10) Albanien: vejte gennemsnitssats anvendt på nye 12-måneders lån i løbet af den pågældende måned, for 12-måneders løbetid. Bosnien-Hercegovina: satser for kortfristede lån i national valuta for ikke-finansielle selskaber (vejte gennemsnit). Montenegro: vejte gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt. Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien: ved årets slutning (31. december). Kosovo: omfatter udbetalingsgebyr, der opkræves af bankerne.
- 11) Albanien: indlånsrentesatserne er den vejede gennemsnitlige sats for nye indlån godkendt i løbet af den pågældende måned, for 12-måneders løbetid. Bosnien-Hercegovina: satser for anfordringsindsud i national valuta for husholdninger (vejte gennemsnit). Montenegro: vejte gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt. Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien: ved årets slutning (31. december). Tyrkiet: Facilitet for indlån på anfordring. Kosovo: omfatter udbetalingsgebyr, der opkræves af bankerne.
- 12) Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien: ved årets slutning (31. december).
- 13) Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien, Albanien, Serbien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo og EU-28: baseret på 6. udgave af betalingsbalancemanualen.
- 14) Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien, Serbien og Kosovo: baseret på 6. udgave af betalingsbalancemanualen.
- 15) Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien, Serbien, Bosnien-Hercegovina og EU-28: baseret på 6. udgave af betalingsbalancemanualen.
- 16) Montenegro, den tidligere jugoslaviske republik Makedonien, Albanien, Tyrkiet og Kosovo: Eurostats beregninger.